

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Eroauttaminen ja yhteistyövanhemmuus eron jälkeen

Alueellisen perhekeskusverkoston webinaari 1.6.2023

Anu Niemi-Weckström, Birgitta Ojala ja Salla Suuniittu

Iltapäivän ohjelma ja aikataulu

klo 13 Tervetuloa

Jamboard-työskentely:

- Hyviä käytäntöjä
- Mitä itse voin työssäni tehdä?
- Toiveita ja tarpeita

klo 13.10 Vanhemmuuden tuki ja eroauttaminen
– ennalta ehkäisystä vaativiin erotilanteisiin

Klo 13.50 Hankaloituneet erotilanteet lasten
näkökulmasta –
miten autamme lapsia ja vanhempia yhdessä,
systemisesti työskennellen? Lapsen hyvä tilanne-
neuvonpito yhteisen työn toimintamallina.
Tiina Vormisto (verkostotyön erityisasiantuntija,
psykologi, perhe- ja verkostopsykoterapeutti)

Klo 14.35 Kysymykset ja keskustelua

Materiaalin sisältö:

- **Vanhemmuuden tuki ja eroauttaminen – ennalta ehkäisystä vaativiin erotilanteisiin**
  - Perhekeskus ja sen tehtävät (diat 5-6)
  - Taustaa erotilanteista ja eroasioita pähkinänkuoressa (diat 6-7)
  - Sopuiset erotilanteet (yhteistyövanhemmuus), tasapeliriidat ja vaativat erotilanteet (diat 8-11)
  - Lainsäädäntöä (dia 12)
  - Eroauttamisen lähtökohdat ja tavoitteet (diat 13-14)
  - Eroauttamisessa huomioitavaa lapsen ja vanhemman näkökulmasta (diat 15-16)
  - Perhekeskuksen palveluita eroasioissa (diat 17-25)
  - Lapsen asema erotilanteissa (diat 26-27)
  - Monialainen yhteistyö (dia 28)
- **Miten voimme tukea ja mitä voimme hyödyntää työssämme?** (diat 29-58)
  - Erilaisia työmenetelmiä ja materiaaleja työskentelyn tueksi
- **Palveluja, materiaaleja ja nettilinkejä** (diat 59-65)
  - Tukea erotilanteisiin Pohteen alueella ja valtakunnallisesti

Perhekeskuksen palvelukokonaisuus

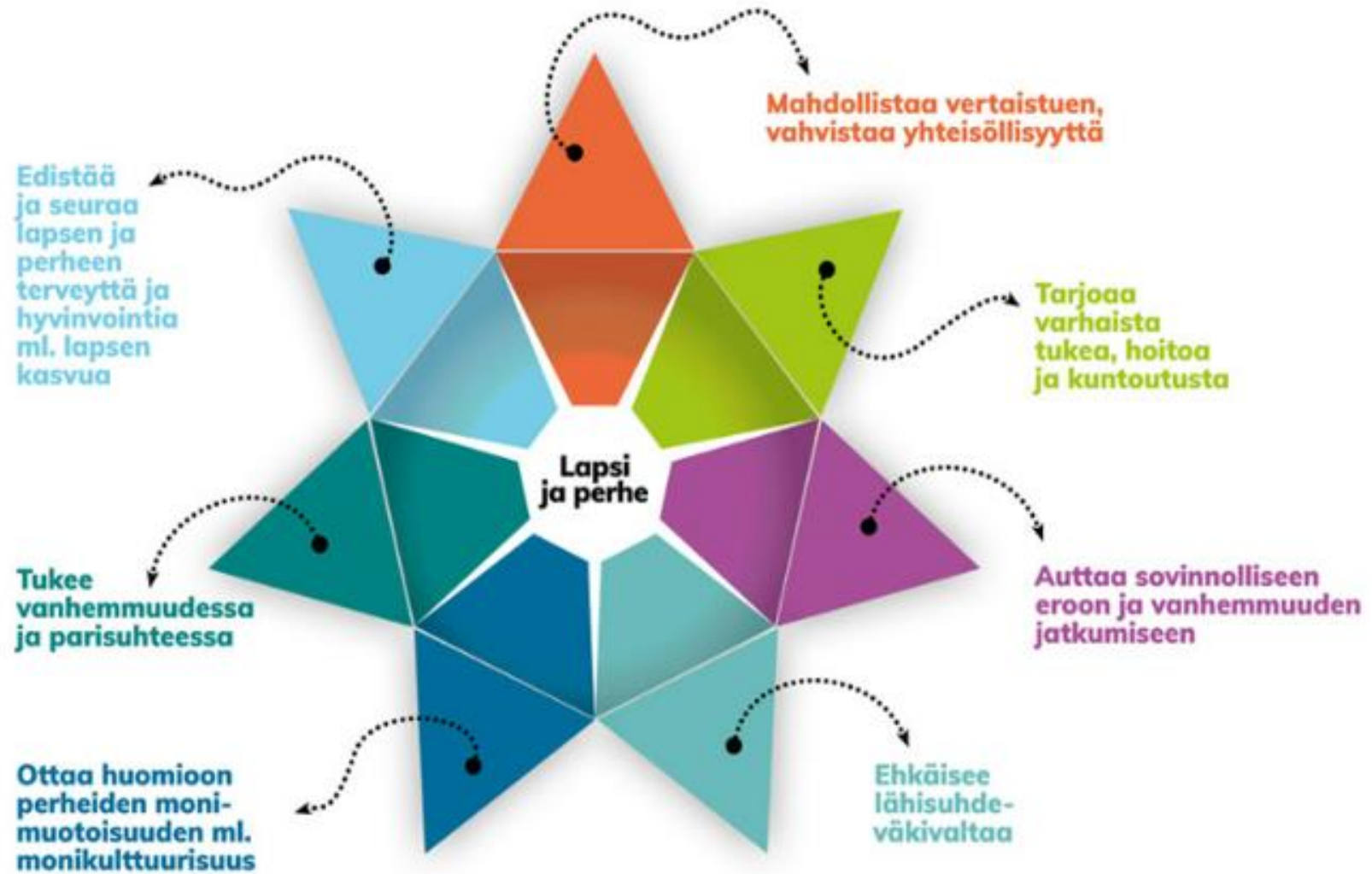

1.11.2021

* Puhe-, fysio-, ravitsemus-, ja toimintaterapia

** Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto voivat olla osa perhekeskusta

Perhekeskuksen tehtävät

Kuvio: Perhekeskuksen tehtävät.

Taustatietoja erotilanteista

- Arviolta 30 000–40 000 lasta kohtaa vuosittain vanhempien eron
- Suurimmassa osassa erotilanteista vanhemmat sopivat keskenään lapsen huollosta eron jälkeen. Lisäksi eron jälkeen vanhempien tulee tehdä sopimukset lasten elatuksesta, tapaamisista ja asumisesta sekä omaisuus täytyy jakaa.
- Aina vanhemmat eivät kuitenkaan pääse sopimukseen lapsen asioista, jolloin tilanne riitautuu ja riita päättyy käräjäoikeuteen (noin 1800–2000 eroa vuosittain).
- Puolet näistä tapauksista on toistuvia riitoja, joista osa muodostuu pitkäaikaisiksi konflikteiksi.
- Pitkittyneet riidat työllistävät useita toimijoita ja kuormittavat lasten ja vanhempien lisäksi sosiaalipalveluita ja useita muita auttajatahoja.
- Ero on elämänkriisi kaikille perheenjäsenille ja siihen voi liittyä monenlaisia tuentarpeita. Vanhempien ero ei sisällä vahingoita lasta, vaan tapa millä se tehdään, esimerkiksi pystyvätkö vanhemmat sopimaan keskinäiset riitansa ja kantamaan vastuun vanhemmuudesta.

Eroasioita pähkinäkuoressa

- Eron miettiminen ei välttämättä tarkoita sitä, että pariskunta päättyy eroon.
- Eropohdintoihin on saatavilla apua ja tukea.
- Vaikka parisuhde päättyy eroon, lapsen ja vanhemman suhde pysyy.
- Sovinnollinen ero on mahdollista ja lapsen edun mukaista.
- Ero on iso muutos lapsen elämässä.
- Eron käsittely ja eron jälkeisen vanhemmuuden toteuttaminen vaikuttaa ratkaisevasti lapsen hyvinvointiin.
- Vaikka parisuhde päättyy - vanhemmuus jatkuu

Suurin osa erotilanteista on sopuisia, mutta ne voivat pitkittyä ja monimutkaistua vaativiksi erotilanteiksi.

Vaativat erotilanteet ja eron jälkeinen väkivalta

- lasta vaarantavat riskitekijät,
- kompleksisuus,
- juridisoitunut prosessi ja
- viranomaistiedon merkitys

Sujuva yhteistyövanhemmuus

- Vanhemmat huolehtivat lapsen asioista yhdessä ja toimivat lapsen parhaaksi
- Vanhemmat sitoutuvat yhteiseen kasvatustehtävään ja lapsen hyvän ajatteluun
- Molemmat vanhemmat ovat hyväksyneet ja sitoutuneet ajatukseen, että parisuhde on päättynyt, mutta suhde entiseen kumppaniin jatkuu
- Korostuu lapsen asioista puhuminen ja sopiminen
- Onnistuminen vaatii vanhemmilta sitoutumista, joustavuutta ja avoimuutta sekä yhteisiä päämääriä lapsen asioissa.
- Yhteistyövanhemmuus mahdollistaa lapsen oikeuden molempiin vanhempiinsa eron jälkeen.
- Toimiva yhteistyö suojaa lasta eron kielteisiltä vaikutuksilta, esimerkiksi vanhempien riitelyn jatkumiselta tai ihmissuhteiden katkeamiselta.
- [Yhteistyövanhemmuus. Yhteistyövanhemmuuden käsikirja by Ensi- ja turvakotien liitto – Issuu](#)
- Yhteistyövanhemmuus, Ensi- ja turvakotienliitto: https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/ero-lapsiperheessa/yhteistyovanhemmuus/#mika_yhteistyovanhemmuus

Tasapeliiriä –tilanne

- Vanhempien ns. **tasapeliiriidoissa** korostuvat tasavertainen huoltajuuskyky sekä sovittelu ja joustavat ratkaisut.
- Tasapeliiriidoissa:
  - vanhemmilla on erimielisyyttä lapsen asioiden ratkaisemisessa
  - vanhemmilla on pyrkimys löytää lapsen edun mukainen ratkaisu
  - vanhemmilla on lieviä tai kohtalaisia yhteistyön pulmia
  - on pulmia tai väärinymmärryksiä vuorovaikutuksessa
  - ei ole huolta vanhempien toimintakyvystä tai vanhemmuudesta
  - ei ole psykososiaalisia ongelmia
  - vanhemmat ovat neuvottelutilanteissa tasa-arvoisia osapuolia
  - on mahdollisuus löytää sovinnollinen ratkaisu, joka huomioi lapsen edun.
- Tasapeliiriidoissa vanhemmat saattavat tarvita ammatillista tukea eron käsittelyyn ja lasta koskevien sopimuksien aikaansaamiseksi. Vanhemmat voivat toivoa ulkopuolisen päätöstä asiaan. Ammattilaisten tavoitteena on tukea vanhempien sovinnollista yhteistyötä ja yhteistyövanhemmuuden rakentumista.

Vaativat erotilanteet

- Ero- ja huoltoriidoilla tarkoitetaan tilanteita, joissa vanhemmilla parisuhteen päättymisen yhteydessä tai sen jälkeen on vahvoja erimielisyyksiä lasten huollosta, asumisesta tai tapaamisoikeudesta. Huoltoriitoja voi syntyä myös silloin, kun vanhemmilla ei ole ollut parisuhdetta. Huoltoriita-termillä viitataan paitsi oikeusprosesseihin myös muutoin konfliktoituneisiin tilanteisiin, joita ei ole viety oikeuteen.
- Vaativiin erotilanteisiin kytkeytyy huolto- ja tapaamisriidan lisäksi lasta vaarantavia riskitekijöitä, kompleksisuutta sekä juridisoitunut eroprosessi.
- Vaativien erotilanteiden tunnuspiirteitä ovat vakava luottamuksen puute toista vanhempaa kohtaan sekä toistuvat viranomaisprosessit.
- Vakaviin ristiriitoihin voi liittyä vanhempien kommunikaatiovaikeuksia, taloudellisia kysymyksiä, päihdeongelmia, psyykkistä oireilua tai kulttuurisia erityispiirteitä.
- Kaikkein vaativimpiin erotilanteisiin voi kytkeytyä lapsen kaltoinkohtelua, traumatisoitumista, erityyppisiä väkivallan muotoja tai väkivallan uhkaa, vainoa, vieraannuttamista, seksuaalirikosepäilyjä tai perhesurman riski.
- Vaativan erotyön käsikirja (Ensi- ja turvakotienliitto) https://issuu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/digi_etl_vaativa_eroty_2021_sivuttain

Erotilanteisiin liittyvää lainsäädäntöä

- Erotilanteen palveluista säädetään sosiaalihuoltolaissa (1301/2014).
- Hyvinvointialueen vastuulla ovat lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen vahvistaminen, ratkaisemiseen liittyvät tehtävät, perheasioiden sovittelu, sosiaalityö, sosiaaliohjaus, kasvatus- ja perheneuvonta, perhetyö ja kotipalvelu sekä lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta.
- Avioliittolain (234/1929) mukaan perheessä esiintyvät ristiriidat ja oikeudelliset asiat on pyrittävä selvittämään asianosaisten välisissä neuvotteluissa ja sopimuksella. Perheasiainsovittelijat antavat pyynnöstä apua ja tukea, kun perheessä on ristiriitoja. Perheasioiden sovitteluun hakeudutaan tavallisimmin silloin, kun vanhemmat harkitsevat eroa tai ovat jo eronneet. Sovittelu on vapaaehtoista.
  - Toteutuu kasvatus- ja perheneuvonnan palveluissa

Eroauttamisen lähtökohdat

- Erotilanteessa olevia perheitä kohdataan monissa eri palveluissa. Eron puheeksi otto ei ole aina helppoa. Erotilanteessa olevia perheitä on hyvä kannustaa avun hakemiseen tai ohjata palveluihin, sillä vanhemmat eivät ole aina tietoisia, että erotilanteeseen on mahdollista saada apua ja tukea.
  - Eroauttamisella pyritään kohti
    - lapsen edun ja oikeuksien toteutumista
    - yhteistyövanhemmuutta
    - inhimillisen kärsimyksen ja huolen vähenemistä
    - taloudellisia säästöjä
  - Perheitä auttaa kohti sovinnollista yhteistyövanhemmuutta
    - dialoginen tapa tukea perheitä ja tehdä monialaisesti yhteistyötä
    - pikainen haasteisiin tarttuminen perhekeskuksissa
  - Eroauttamisen palveluja ja tukea järjestävät Suomessa hyvinvointialueet, oikeuslaitos, järjestöt, seurakunnat ja yritykset. Eri toimijoiden välinen yhteistyö on tärkeää.
- Eroauttamisen palvelujen tulee olla kaikkien saatavilla kynnyksettömästi ja viiveettä

Eroauttamisen tavoitteita

- Eroauttamisen ohjaavat periaatteet ovat lapsen oikeudet ja lapsen etu, voimavarojen vahvistaminen, lapsi- ja perhelähtöisyys ja perheiden monimuotoisuus.
- Erokriisin riitautumisen ennalta ehkäisyksi eroauttamisen palveluja tulee tarjota matalalla kynnyksellä, ja jo silloin, kun eropäätöstä vielä mietitään, eikä ole lopullisesti tehty.
- Vanhemmuuden tuki on keskeinen osa sekä parisuhteen että eroauttamisen tukea.
- Tavoitteena on vanhempien sovinnollinen yhteistyö lapsen edun toteutumiseksi erotilanteessa ja sen jälkeen
- Eroauttamisen keskeisin tavoite on lasten tärkeiden ihmissuhteiden ja turvallisen kasvuympäristön säilyminen vanhempien erosta huolimatta.

Eroauttamisessa huomioitavaa lapsen näkökulmasta

- Lapsen edun kannalta on välttämätöntä, että hän saa elää rauhassa ja suojeltuna aikuisten riidoilta sekä tukea perheen muutokseen.
- Kyse on lapsen oikeudesta vanhempiinsa.
- Lapsen pitää saada rakkautta ja kuulla, että molemmat vanhemmat rakastavat häntä. Lapselle on tärkeää säilyttää suhde molempiin vanhempiinsa.
- Kaikkein tärkeintä on, että lapselle annetaan viesti: saat rakastaa vanhempaasi edelleen!

Eroauttamisessa huomioitavaa vanhempien näkökulmasta

- Parisuhteessa on monenlaisia vaiheita ja lapsiperheessä on erityisiä ajanjaksoja, jolloin parisuhdeongelmat ovat yleisiä
- Tuen hakeminen ja saaminen tarpeeksi ajoissa, jo ennen kuin ongelmat ovat kasvaneet ylitsepääsemättömän suuriksi, on merkityksellistä.
- Vaikka parisuhteessa olisi jo pitkään ollut haasteita ja ero tuntuu ainoalta ulospääsylvä kriisistä, silloinkin suhteella voi olla mahdollisuus jatkua. Tämä on mahdollista, jos molemmilla on halua pysyä yhdessä ja yrittää muuttaa tilannetta. Kaikki elämän ongelmat eivät välttämättä johdu parisuhteesta ja ero ei näin ollen ole ratkaisu kaikkiin ongelmiin.
- Ulkopuolinen ei voi sanoa, onko parin hyvä erota vai pysyä yhdessä. Ulkopuolinen voi kuitenkin auttaa paljon asioiden ja tunteiden käsittelyn sekä kommunikaatio-ongelmien kanssa.
- Vanhemmat usein tarvitsevat sekä kriisiapua että pitkäaikaistukea, jotta yhteistyövanhemmuus voi lapsen edun mukaisesti toteutua eron jälkeen.
- Eroon liittyy yleensä monenlaisia ristiriitaisia tunteita. Aikuisen ei tarvitse piilottaa omia tunteitaan.
- Tärkeää on, että aikuinen käsittelee omia tunteitaan itselleen sopivalla tavalla ja tarvittaessa toisen aikuisen kanssa, oli tämä sitten ystävä tai ammattilainen.
- Aikuinen ei saa antaa omien negatiivisten tunteiden vaikuttaa siihen, miten lapsi suhtautuu toiseen vanhempansa. Aikuisen tehtävä on tukea lapsen suhdetta toiseen vanhempaan.

Perhekeskuksen palveluita eroasioissa

Kasvatus- ja
perheneuvonta

Lapsiperheiden
sosaalityö

Perheasioiden
sovittelu

Perheoikeudelliset
palvelut

Lastensuojelu

Kasvatus- ja perheneuvonta (shl)

Hyvinvointialueilla on velvollisuus järjestää kasvatus- ja perheneuvontaa asukkailleen. Työskentely kasvatus- ja perheneuvonnassa perustuu sosiaalihuoltolain mukaiseen palvelutarpeen arviointiin ja sen pohjalta laadittavaan asiakassuunnitelmaan.

Kasvatus- ja perheneuvonta auttaa alle 18-vuotiaiden lasten perheitä kun:

- vanhemmat ovat huolissaan lapsen kehityksestä, käyttäytymisestä, sosiaalisesta selviytymisestä tai tunne-elämästä
  - perhe toivoo tukea vanhemmuuteen, perheenjäsenten väliseen vuorovaikutukseen tai ristiriitatilanteisiin
  - perhettä on kohdannut kriisi, ja he kaipaavat tukea sen käsittelyyn ja siitä selviämiseen
  - kun vanhemmat toivovat apua eropohdintoihin tai eronneet vanhemmat tarvitsevat tukea toimivampaan yhteistyöhön
  - Perheasioiden sovittelu
- <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/kasvatus-ja-perheneuvonta>

Lapsiperheiden sosiaalipalvelut (shl)

Lapsiperheiden sosiaalipalveluista perheet voivat esimerkiksi saada apua kun:

- Vanhemmilla on eri syistä johtuvia jaksamisen haasteita tai vaikeuksia suoriutua arjesta
- Vanhemmilla on huoli lapsesta/nuoresta
- Perheessä on kriisitilanne
- Perheellä on taloudellisia vaikeuksia

Palvelutarpeen arviointi, jossa pohditaan perheen tilannetta ja arvioidaan tuen tarpeita, tehdään yhdessä perheen kanssa. Tällöin alkaa sosiaalihuollon asiakkuus.

Lapsiperheiden sosiaalipalveluita ovat muun muassa sosiaalityö, sosiaaliohjaus, lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, tukisuhdetoiminta (tukiperhe- ja tukihenkilöpalvelu) tai taloudellinen tuki esimerkiksi lapsen harrastuksiin.

❖ <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut>

Perheasioiden sovittelu

- Perheasioiden sovittelijat antavat pyynnöstä apua ja tukea silloin, kun perheessä esiintyy ristiriitoja.
- Palvelu on vapaaehtoinen ja maksuton avioliittolaissa säädetty erityinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä vastaa hyvinvointialue.
- Edellyttää kummankin vanhemman osallistumista.
- Perheasioiden sovitteluun voi hakeutua, kun vanhemmat harkitsevat eroa, ovat jo päättäneet erota tai haluavat apua eron jälkeen syntyneiden erimielisyyksien ratkaisemiseen. Sovitteluun voi hakeutua myös perhe, jonka puoliset ovat jo eronneet, mutta perhe tarvitsee sovittelijan tukea sopeutuakseen uuteen elämäntilanteeseen.
- Sovittelijan tehtävänä on auttaa vanhempia pääsemään keskusteluyhteyteen ja ratkaisemaan lasten huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyviä ristiriitoja.
- Sovittelun tavoitteena on turvata lapsen asema erotilanteessa sekä edistää lapsenhuoltolain tavoitetta asioiden ratkaisemisesta ensi sijassa sovinnollisesti.
- OHJAUS kasvatus- ja perheneuvonnan kautta palveluun

❖ Perheasioiden sovittelu: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perheoikeudelliset-palvelut/perheasioiden-sovittelu>

Perheoikeudelliset palvelut

- Perheoikeudellisilla palveluilla turvataan lapsen hyvinvointi ja tasapainoinen kehitys esimerkiksi silloin, kun vanhemmat eroavat. Palveluilla tarjotaan apua lasta koskevien sopimusten ja selvitysten kanssa esimerkiksi isyyteen, lapsen huoltoon ja elatukseen liittyen.
  - Lastenvalvojat auttavat lapsen huoltoa, asumista, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevien sopimusten laatimisessa vanhempien asuessa erillään.
  - Lastenvalvojalta saa puhelinneuvontaa ja ohjausta. Tapaamisissa lastenvalvojan luona vanhemmat voivat laatia lapseen liittyvät sopimukset lapsen huollosta, asumisesta, tapaamisesta ja elatuksesta.
  - Lastenvalvojan tehtävänä on avustaa vanhempia pääsemään lapsen edun mukaiseen sopimukseen sekä vahvistaa lasta koskevat sopimukset.
- ❖ Perheoikeudelliset palvelut: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perheoikeudelliset-palvelu>

Seuraavassa on esitelty perheoikeudellisia palveluita:

- **Lapsen huolto, tapaaminen ja asuminen**
Lapsen huoltajia ovat hänen vanhempansa tai muut henkilöt, joille lapsen huolto on uskottu. Jos huoltajat eivät asu yhdessä, on ratkaistava, kumman luona lapsi asuu ja miten lapsen oikeus tavata vanhempansa toteutetaan. [Lapsen huolto, tapaaminen ja asuminen](#)
- **Lapsen huolto- ja tapaamisoikeussopimus** [Lapsen huolto- ja tapaamisoikeussopimus](#)
- **Lapsen elatus**
Lapsella on oikeus riittävään elatukseen ja vanhemmilla on velvollisuus huolehtia siitä kykyjensä mukaan. Vanhemmalle voidaan vahvistaa velvollisuus suorittaa elatusapua, mikäli lapsi ei pysyvästi asu hänen luonaan tai jos vanhempi ei muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta. [Lapsen elatus](#)
- **Hyvinvointialueen selvitys tuomioistuimelle**
Jos vanhemmat eivät kykene sopimaan lapsen huollosta, tapaamisesta tai asumisesta keskenään tai lapsenvalvojan luona, haetaan ratkaisua tuomioistuimesta. Asian selvittämiseksi tuomioistuin pyytää tarvittaessa hyvinvointialueelta selvityksen lapsen ja perheen tilanteesta. [Hyvinvointialueen selvitys tuomioistuimelle](#)
- **Perheasioiden sovittelu**
Perheasioiden sovittelun tarkoituksena on antaa apua ja tukea silloin, kun perheessä esiintyy ristiriitoja. Sovittelu on tarkoitettu lapsiperheille, joissa vanhemmat miettivät eron mahdollisuutta tai perheille, joissa vanhemmat ovat jo eronneet ja perhe pyrkii sopeutumaan uuteen elämäntilanteeseen. [Perheasioiden sovittelu](#)
- **Tuetut ja valvotut tapaamiset sekä valvottu vaihto**
Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa harkitaan pääasiassa silloin, kun tapaamisten toteuttamiseen liittyy lapsen henkiseen tai fyysiseen turvallisuuteen liittyvää huolta tai uhkia. Tarkoituksena on, että lapsen oikeus tavata vanhempiaan toteutuu lapsen edun mukaisella tavalla. Kyseeseen voivat tulla joko valvottu vaihto, tuettu tapaaminen tai valvottu tapaaminen. Tapaamisten tuki tai valvonta perustuu joko hyvinvointialueen vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen. [Tuetut ja valvotut tapaamiset sekä valvottu vaihto](#)
- **Vanhemmuuden selvittäminen**
Lapsen äiti on se, joka on synnyttänyt lapsen. Kun lapsi on syntynyt synnyttäneen äidin ja tämän aviomiehen avioliiton aikana, aviomies on lapsen isä avioliiton perusteella. Muissa tilanteissa toinen vanhemmuus on tunnustettava ja vahvistettava erikseen. Isyys tai toinen äitiys voidaan vahvistaa tunnustamisen perusteella Digi- ja väestötietovirastossa (DVV). Tarvittaessa vanhemmuus voidaan vahvistaa kanneteitse tuomioistuimessa. [Vanhemmuuden selvittäminen](#)
- **Adoptio**
Adoptioevonnan ja kansainvälisen adoptiopalvelun yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle (STM). Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa (Valvira) toimiva adoptiolautakunta myöntää adoptioon tarvittavan luvan.

Lastensuojelu (LsL)

- Yhteydenoton, lastensuojeluilmoituksen, hakemuksen tai muun tiedon perusteella, jossa ilmaistaan huolta lapsen tilanteesta ja tarvetta tukitoimille, tehdään **sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi**. Siinä voidaan **selvittää lastensuojelun tarve**. Jos lapsi voi saada riittävät palvelut sosiaalihuoltolain kautta, ei lastensuojelun asiakkuutta aloiteta. Asiakkuus lastensuojelussa alkaa vasta, kun palvelutarpeen arvioinnissa on todettu sille tarve tai on ryhdytty kiireellisiin toimiin tai annettu lastensuojelulain mukaisia palveluja. **Lastensuojelun asiakkuus perustuu lapsen suojelun tarpeelle ja asiakkaana on lapsi.**
- Lastensuojelussa lapselle nimetään hänen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Lastensuojelun tukitoimet perustuvat sosiaalityöntekijän arvioon ja niistä sovitaan yhteisesti perheen kanssa. Tukitoimet ja niiden tarkoitus sekä tavoite kirjataan aina lapsen **asiakassuunnitelmaan**.
- **Tukitoimet ovat aina vapaaehtoisia** (lastensuojelussa puhutaan avohuollon tukitoimista) ja **perustuvat lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Vastoin lapsen tai huoltajan tahtoa voidaan toimia vain lastensuojelulaisissa määritellyissä tilanteissa, kuten kiireellinen sijoitus tai huostaanotto sekä rajoitustoimenpiteistä päätettäessä. Arvion ja päätöksen tekee sosiaalityöntekijä.**

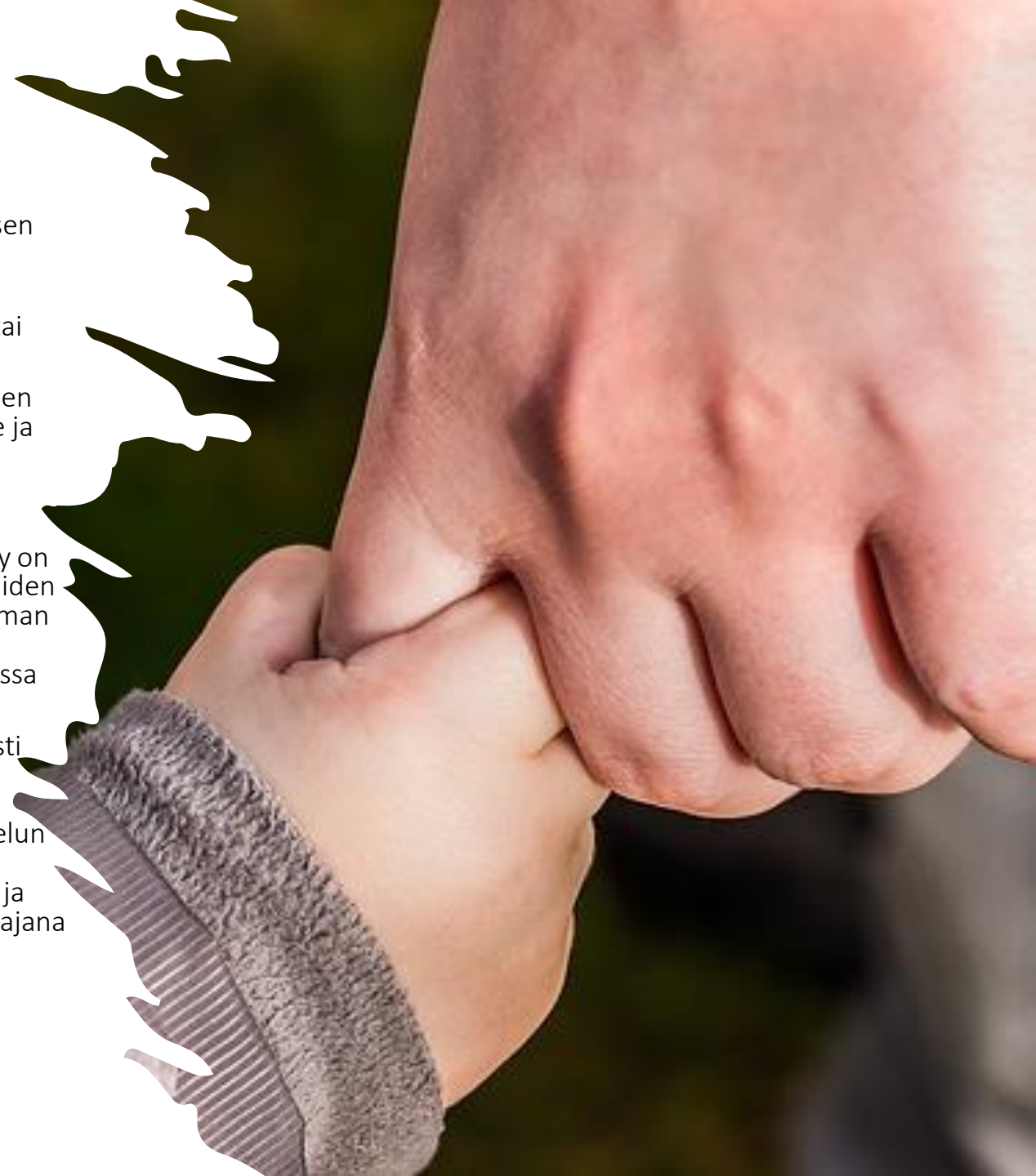

- Lastensuojelun tukitoimia ovat **avohuollon tukitoimet** (mm. sosiaalityö, sosiaaliohjaus, tukiperhe/tukihenkilö, kotipalvelu, taloudellinen tuki, perhetyö, perhekuntoutus, ensikoti, turvakoti, sijoitus avohuollon tukitoimena), lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun järjestämisestä vastaa hyvinvointialue.
  - Avohuollon tukitoimet on järjestettävä, kun LSL 34 §:n edellytykset täyttyvät ja asiakkuus aloitettava, kun asiakkuuden edellytykset täyttyvät LSL 27 §:n mukaisesti. Myös kiireellinen sijoitus ja huostaanotto ovat mahdollisia, kun niiden edellytykset täyttyvät lastensuojelulain mukaisesti. Niitä ei tulisi käyttää asumis- tai tapaamisriidan ratkaisukeinoina.
- ❖ <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lastensuojelun-rooli-vaativissa-erotilanteissa>

Lastensuojelun rooli ja tehtävä huoltoriitatilanteissa ja huoltoriidan oikeuskäsittelyn aikana

- Lastensuojelulaissa ei ole säännöstä, joka oikeuttaisi lastensuojelun viranomaisen antamaan määräyksiä lapsen asumisesta ja tapaamisoikeudesta.
- Lastensuojelulaissa ei muutenkaan säädetä erikseen menettelyistä tai toimintavelvollisuuksista tilanteissa, joissa lapsen vanhemmilla on vaikea ero- tai huoltoriita.
- Lastensuojelua ei ole tarkoitettu keinoksi ratkaista juridisesti vanhempien välinen kiista lapsen asumisesta tai tapaamisoikeudesta. Tästä huolimatta tulee lapsille ja vanhemmille tarjota sosiaalihuollon palveluita samoin edellytyksin ja tarpeen mukaan kuin muillekin asiakkaille.
- Lastensuojelun tarpeen toteamisen jälkeen, ero-, huolto- ja tapaamisriitojen kohdalla on tärkeää työskennellä kaikkien perheenjäsenten kanssa. Työskentely on tärkeää niin lapsen kuin kummankin vanhemman, mutta myös uusperheen muiden jäsenten ja muiden läheisten kanssa. Vanhemmuuden tukeminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on tärkeää, jotta konfliktoitunut tilanne ei pääse eskaloitumaan. Vanhemmille tulee aktiivisesti tarjota avohuollon tukitoimia, jossa vanhemmuustyöskentelylle asetetaan yhdessä muutostavoitteet.
- Keskenään riitelevien huoltajien kyky arvioida lapsen etua voi olla huomattavasti heikentynyt. Lapsen ollessa lastensuojelun asiakkaana hänelle voidaan lastensuojelulain edellytysten täyttyessä määrätä puolueeton edunvalvojan sijainen. Edunvalvojaa ei voi määrätä lapsenhuoltolain nojalla, eikä lastensuojelun edunvalvojalla ole puhevaltaa huoltoriitaa koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa. Hän voi kuitenkin osallistua neuvotteluihin lastensuojelussa ja häntä voidaan kuulla hyvinvointialueen selvityksessä tuomioistuimelle ja todistajana tuomioistuimessa. (lastensuojelulaki 22 §)

- ❖ Lastensuojelun avohuollon työskentelyn periaatteet ja toimintaohjeet ero- ja huoltoriitatilanteissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lastensuojelun-rooli-vaativissa-erotilanteissa>

Huomioitavaa palvelutarpeen arvioinnissa ja sosiaalihuollon asiakkuuden aikana (Shl ja Lsl)

- Yhteydenotot, ilmoitukset ja hakemukset, jotka tehdään vanhempien välisen huoltoriidan ollessa meneillään, on käsiteltävä samalla tavoin kuin muutkin. Palvelutarpeen arviointi vaatii huolellista paneutumista ja kriittistä riskinarviointia. Palvelutarpeen arvioinnissa tavoitteena on **tunnistaa erilaiset erotilanteet** ja tunnistaa sosiaalihuollon sekä palveluiden tarve. Lisäksi arvioidaan lastensuojelun tarvetta.
- Tilanteet ovat usein kompleksisia ja lapsen edun pitäminen työskentelyn keskiössä voi olla vaativaa. Lapsen haavoittuvan aseman vuoksi ammattilaisilta vaaditaan rohkeutta puuttua lapsen hyvinvointia uhkaaviin tekijöihin.
- Lapsen oikeus suojeluun vaarantuu, jos työntekijät vetäytyvät puuttumasta lasten vaikeisiin ongelmiin tai tuen tarpeisiin nimeämällä ne huoltoriitaan kuuluviksi asioiksi, joiden ratkaiseminen ei kuulu heille. Joskus huoltoriita on esimerkiksi lastensuojeluasiakkuuden syy. Konfliktitilanteissa erossa lapsen elämäntilanteeseen liittyy usein kasautuvia riskitekijöitä, jotka mahdollisesti sivuutetaan tai ne voivat jäädä tunnistamatta huoltoriidan vuoksi. Pois ”vain huoltoriita”-ajattelusta.
- Ero- ja huoltoriitatilanne voi tulla sosiaalihuollon/lastensuojeluasiakkuuden aikana ja myös silloin vanhemmilla on käytettävissään lakisäätteiset, kaikille tarjolla olevat hyvinvointialueiden eropalvelut, lastenvalvojan sopimusneuvottelu tai perheasioiden sovittelu sekä järjestöjen ja seurakuntien eropalvelut. Riitatilanteissa vanhemmat voivat hakea päätöstä tuomioistuimesta.
- Sosiaalihuollon näkökulmasta on tärkeää huolehtia siitä, lapsi tuntee olevansa eron jälkeen molemmille vanhemmille tärkeä, rakastettu ja huolehtimisen arvoinen. Vaativissa riitatilanteissa lastensuojelun tarpeen arviointi voi tulla ajankohtaiseksi.
- Lapsen hyvinvointia ja turvallisuutta (lapsen näkökulma) uhkaavien riskitekijöiden tunnistaminen vanhempien konfliktissa on palvelutarpeen ja lastensuojelun tarpeen arvioinnissa erittäin keskeistä.
- On tärkeää tunnistaa konfliktitilanteen eron ja erityisesti korkean turvallisuusriskin erotilanteiden piirteet sekä ottaa väkivalta puheeksi (huomioi väkivallan eri muodot). Arvioidaan erityisesti tilanteen haitallisuutta ja vakavuutta lapselle. Pitkittyneeseen ja konfliktitilanteeseen ero- ja huoltoriitaan mahdollisesti liittyvä henkinen väkivalta ja muut väkivallan muodot tulisi tunnistaa lapsen kaltoinkohteluksi.
- Sosiaalihuoltolaki ja lastensuojelulakia tulee soveltaa myös huoltoriidan aikana. Hyödynnä arvioinnissa ja työskentelyssä muiden ammattilaisten ja verkoston osaamista ja asiantuntemusta sekä tietoja perheestä! Lastensuojelussa voi hyödyntää myös monialaisen asiantuntijaryhmän hyödyntämistä työskentelyn tukena (lastensuojelulaki 14§).

Lapsen asema erotilanteessa

- Lapsen etu on ensisijaista tukea mietittäessä ja huoltoriita-asioista päätettäessä.
- YK:n lapsen oikeuksien sopimus: huomioitava aina lapsen etu (YK:n lapsen oikeuksien sopimus 3.1 artikla ja 9.3 artikla) Todetaan myös lastensuojelulain 4 §:ssä.
- Lapsen oikeuksien sopimus sekä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettu laki korostavat olevan lapsen oikeus, että hän saa pitää yllä suhdetta ja yhteyttä molempiin vanhempiinsa, paitsi silloin kun se on hänen etunsa vastaista. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) 2 §)
- Lapsella on oikeus tulla kuulluksi, lapselle tulee antaa mahdollisuus kertoa omista mielipiteistään ja toivomuksistaan, vanhempien erotilanteessa. Päätöksentekoa ei aseteta lapsen vastuulle ja lapsella on myös oikeus olla ottamatta kantaa. Keskeistä on turvata lapsen osallisuus, mutta muistaa myös mahdollisuus rajoittaa lapsen osallisuutta lapsen suojaamisen tarpeen nojalla.
- Lapsen aitoa mielipidettä ei aina tavoiteta millään kuulemisella. Tähän liittyy muun muassa lapsen kokemaa lojaliteettiristiriitaa vanhempien välissä. Lapsen haastattelussa tulee huomioida vanhemman mahdollinen vaikuttaminen lapsen mielipiteeseen, mikä voi tapahtua myös tahattomasti.
- Lapsen haastattelu edellyttää haastattelijalta tietoa lapsen kehityksestä ja konfliktoituneen eron merkityksestä lapselle. Tärkeää on tieto lapsen haastatteluun liittyvistä tekijöistä ja kysymystyypeistä.
- Lapsen mielipidettä selvitetään tuomioistuimen pyytämän olosuhdeselvityksen johdosta. THL:n julkaisussa ([Opas lapsenhuoltolain mukaisen sosiaalilautakunnan selvityksen laatimiseksi. Asiantuntijaryhmän suositus](#)) on suosituksia ja haastattelurunko lapsen haastatteluun. Katso lisää lapsen haastattelusta videolta. <https://youtu.be/rcN21WbU6RA>
- Katso videolta lisää lapsen oikeuksista ja lainsäädännön näkökulmista vaativissa erotilanteissa: <https://youtu.be/cP2wdUlfrofU>

Lapsen asema vaikeassa erokonfliktissa – lapsen oikeus saada apua

- Tutkimusten mukaan vanhempien riitaiset välit ja ilmiöt riitojen ympärillä vahingoittavat lasta ja hänen kehitystään: lapsilla, jotka ovat kasvaneet vihamielisessä ympäristössä, on pysyvästi korkeampi stressihormonitaso verrattuna toisenlaisissa olosuhteissa kasvaneisiin lapsiin. Tällä on kauaskantoisia vaikutuksia lapsen tulevaan elämään, selviytymiseen ja menestymiseen (ns. toksinen stressi).
  - Sopuisaa vanhempien eroa ei automaattisesti tulisi pitää riskinä lapsen kasvulle ja kehitykselle ja sovinnollinen ero ei ole yksittäisenä asiana niin vahingollinen. Sen sijaan vaativa erotilanne, johon liittyy huoltoriitaa ja pitkittynyttä vanhempien välistä konfliktia, on itsessään lapsuuden ajan haitallinen kokemus, johon lisäksi kytkeytyy usein myös muita lapsuuden ajan haitallisia kokemuksia. Kipeiden tapahtumien vaikutukset korostuvat erityisesti lapsen jäädessä vaille läheisen aikuisen tarjoamaa vakautta ja turvaa. Positiiviset lapsuuden aikaiset kokemukset, esimerkiksi lapsen mahdollisuus puhua tunteistaan ja saada tukea, suojaavat lapsen mielenterveyttä ja hyvinvointia.
  - Lapselle tulisi tarjota henkilökohtaista tukea vaikeissa ero- ja huoltoriidoissa ja erityisesti niille lapsille, joiden elämässä on pitkittynyt erokonflikti tai toistuvia huoltoriitaoikeudenkäyntejä. Olosuhdeselvityksen tarkoituksena on kerätä tietoa oikeudelle lapsen olosuhteista, mutta se ei vastaa niihin psykososiaalisiin ja hoidollisiin tuen tarpeisiin, joita lapselle on syntynyt vanhempien vaikean erokonfliktin, väkivallan tai sen uhan ja pitkittyneen huoltoriidan vuoksi.
  - Mistä tietää, että lapsi on joutunut vanhempien konfliktin keskelle? Ammattilaisten on huomioitava lapsen asema ja lojaliteettiristiriita, joka väistämättä seuraa konfliktista. Vaikeampia tilanteita varten tarvitaan paras mahdollinen asiantuntemus. Ammattilaisilla tulee olla rohkeus lapsen oikeuksien puolustamiseen ja lapsen puolelle asettumiseen, kun huoltoriita vie vanhempien kyvyn nähdä lapselle siitä aiheutuva haitta. Tarvitaan yksi ammattilainen, jolla on riittävästi aikaa lapselle, jotta lapsen ääni tulisi kuulluksi ja huomioituksi päätöksenteossa.
- Lapselle on turvattava mahdollisuus yksilölliseen tukeen ero- ja huoltoriitojen osapuolena.
  - Lapsi tarvitsee hänelle nimetyn oman, pitkäaikaisen työntekijän, ei pikaisesti tehtyjä arvioita eri tahoilla.
  - Lapselle on mahdollistettava omien näkemysten ilmaisu turvallisesti ja riittävä tuki osallisuus- ja suojeluoikeuksien toteutumiseksi.
  - Lapselle on tarjottava hänen tarpeisiinsa vastaavaa apua ja tukitoimia huoltoriidasta huolimatta.
  - Eroauttamisen toimintamallien kehittäminen lapsilähtöisemmäksi edistää lasten kuulluksi tulemistä ja osallisuuden toteutumista.
  - Työskentely ei saa olla puolueetonta, vaan työskentelyn lähtökohtana on oltava lapsen puolelle asettuminen.
  - Lastensuojelun sosiaalityöntekijän roolia prosessinjohtajana tulee selkiyttää korkean konfliktin ja korkean riskin erotilanteissa lapsen edun turvaamiseksi.
  - Lapsen ja vanhempien suhteiden tukeminen lapsen turvallisuuden huomioivalla tavalla tulee varmistaa prosessin aikana.

Monialainen yhteistyö

- Laissa on lukuisia säädöksiä, joissa kehoitetaan monialaiseen yhteistyöhön ja ohjeistetaan, miten tietoa eri tahojen kesken voidaan välittää. Lainsäädäntö myös velvoittaa eri tahoja osallistumaan palvelutarpeen arvioinnista vastaavan työntekijän pyynnöstä lapsen ja perheen palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen (esim. sosiaalihuoltolaki 41 §, terveydenhuoltolaki 32 §). Eri lait myös ohjaavat kaiken kaikkiaan lapsen ympärillä työskenteleviä ammattilaisia tekemään tarkoituksenmukaista yhteistyötä lapsen edun toteutumiseksi. (Niemi-Weckström ja Turunen 2022.)
- Erityisesti vaativissa erotilanteissa on tyypillistä, että lapsella ja vanhemmilla on asiakkuuksia eri palveluissa ja monta samanaikaista prosessia. Perheen tilanne ja palvelujen kokonaisuus ei kuitenkaan ole välttämättä hallussa missään palvelussa. Perheiden tarvitsema apu, tuki ja tieto jakautuvat monelle taholle ja perhettä saatetaan auttaa usealla eri taholla yhtä aikaa.
- Työskentelyn kannalta haastavia voivat olla tilanteet, joissa lapsen hyvinvointi on vaarantunut, mutta perhe ei ota vastaan apua. Riitaisassa erotilanteessa vanhemmat eivät välttämättä näe oman toimintansa lapselle aiheuttamaa haitta tai omaa rooliaan ongelmassa. Yhteinen työskentely ei ole mahdollista vanhempien syytellessä toisiaan.
- Moniammatillisen ja organisaatorajat ylittävän työskentelyn tarve on vaativissa erotilanteissa suuri ja hyödyksi myös työntekijälle. Vahva ammattitaito suojaa työntekijää. Vaativien erotilanteiden parissa tehtävä työ on vaativaa työtä, jossa toimivat tukirakenteet ja johtaminen ovat tärkeitä.
- Moniammatillisen yhteistyön onnistumisista ja haasteista sekä lapsen edun turvaamisesta huolto- ja tapaamisoikeutta koskevan oikeusprosessin aikana ja jälkeen - video: <https://youtu.be/G67tsVMByKU>

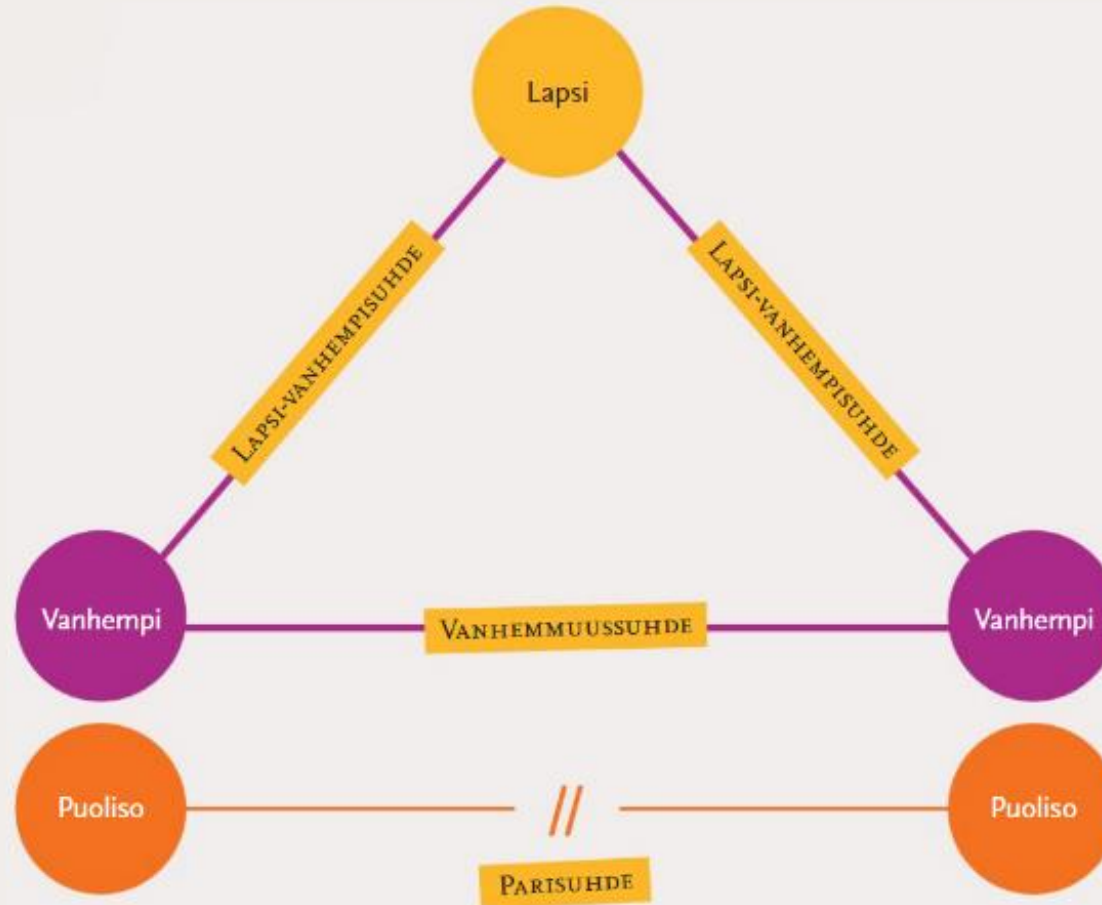
Palaa
etusivulle

Miten voimme tukea ja mitä voimme hyödyntää työssämme?

- Erotyöskentelyn tavoitteet ja lapsen vinkit vanhemmille
- Vanhemmuussuunnitelma
- Systeminen ajattelu ja työote
- Lapset puheeksi keskustelu ja –neuvonpito
- Ero puheeksi ja ero puheeksi lapsen kanssa
- Lasten ja nuorten kanssa työskentely (kortit, pelit, kirjeen kirjoittaminen, materiaalit, voimatarina)
- Vanhempien kanssa käytettäviä materiaaleja (yhteisvanhemmuuden kolmio, kirjallisuutta ja materiaaleja)
- Riskin tunnistaminen (riskin arvioinnin viitekehys)
- Sign of safety
- Kolme taloa
- Hypoteesityöskentely
- Avoimet kysymykset
- Työkäytäntöjä ja toimintamalleja vaativiin erotilanteisiin

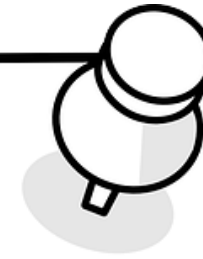

Parisuhde päättyy – vanhemmuus jatkuu

LASTEN VINKIT VANHEMMILLE:

- HALUAN TIETÄÄ MIKSI EROSITTE. KERTOKAA SE NIIN, ETTÄ YMMÄRRÄN.
- KERTOKAA MINULLE, ETTEI ERO OLLUT MINUN SYYTÄNI.
- KERTOKAA MITÄ ERON JÄLKEEN TAPAHTUU. KUKA MUUTTAÄ JA MINNE? LEMMIKIT, KAVERIT, HARRASTUKSET, KOULU JA LELUT ON MINULLE TÄRKEITÄ. KERTOKAA MIKÄ SÄILYY ENNALLAAN JA MIKÄ MUUTTUU?
- KUUNTELE JA KYSY MITÄ AJATTELEN, MUTTA ÄLÄ PAKOTA PUHUMAAN.
- PIDÄ MINUA SYLISSÄ JA LOHDUTA.
- VIETÄ KANSSANI AIKAA.
- ANNA MINULLE AIKAA SOPEUTUA MUUTOKSIIN JA UUSIIN IHMISIIN ELÄMÄSSÄNI. KYSY ENSIN, ETTÄ ONKO OKEI JOS MEILLE MUUTTAÄ UUSIA PERHEENJÄSENIÄ.

- Lapsen ja vanhempien erotarinoiden kuuleminen
- Tiedon antaminen esim. lapsen reagoinnista vanhempien eroon
- Vanhempien ja lapsen välisen kommunikoinnin lisääminen
- Lapsen iänmukainen tieto
- Tunteiden salliminen
- Puhe toisesta vanhemmasta...
- Vanhempien välisestä riidasta yhteistyövanhemmuuteen
- Vanhempien oikeuksista lapsen oikeuksiin
- Lapsen ja vanhempien voimavarojen vahvistaminen
- Lapsen syyllisyyden tunteiden lieventäminen
- Lapsen tunnetaitojen vahvistaminen

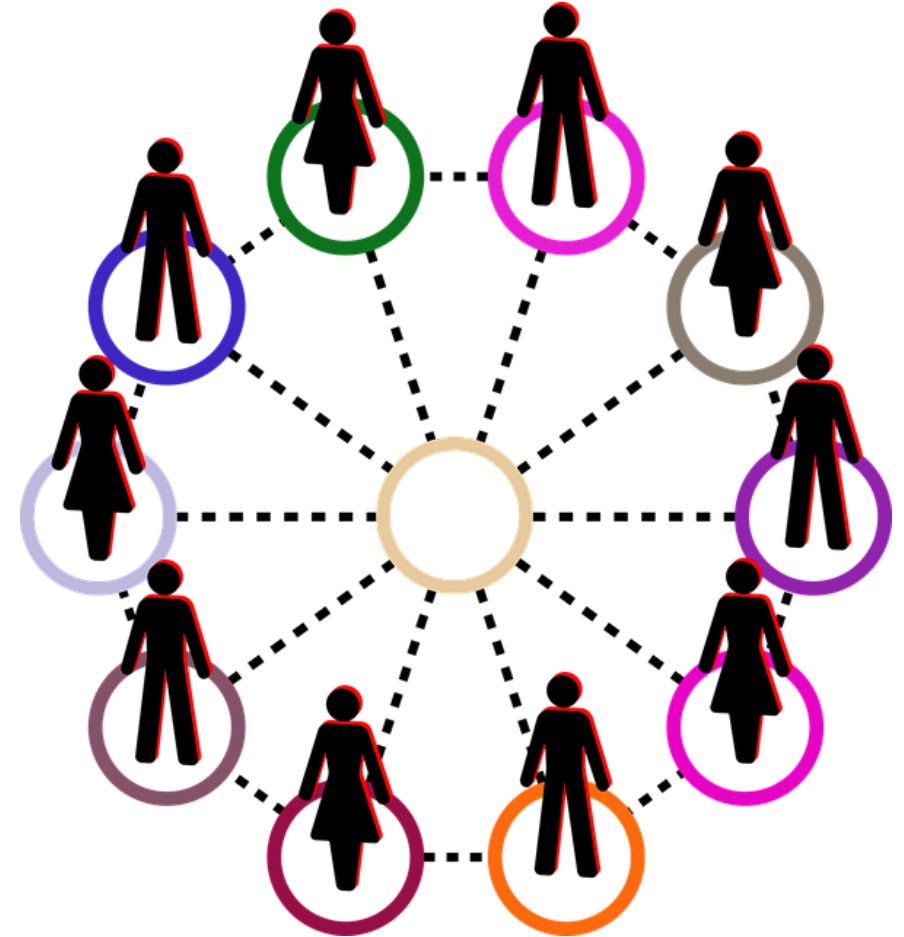
Vanhemmuussuunnitelma

- Vanhemmuussuunnitelma on tarkoitettu avuksi, kun suunnitellaan eron jälkeistä vanhemmuutta:
  - tehdään yhteiset pelisäännöt
  - sovitaan tärkeistä käytännön asioista ja työnjaoista
  - vanhemmat voivat tehdä suunnitelman yhdessä itsenäisesti tai pyytää apua ammattilaisilta
  - ei ole juridinen asiakirja vaan vanhempien yhteinen työväline
  - ei toimita viranomaisille eivätkä viranomaiset valvo sen toteutumista
  - mietitään asioita jokaisen lapsen kohdalla erikseen
  - suunnitelmaa päivitetään, kun lapsi kasvaa ja tilanteet muuttuvat
- Suunnitelma auttaa vanhempia keskustelemaan asiallisesti lasten arjen sujumisesta. Sen avulla vanhemmat voivat sopia asioiden järjestämisestä ja keskinäisestä työnjaoista niin, että molemmat tietävät, mistä he ovat vastuussa ja mitä heiltä odotetaan. Vanhemmat tekevät vanhemmuussuunnitelman yhdessä silloin, kun he ovat eroamassa tai eronneet, ja sopivat lapsen asioista ja arjen sujuvuudesta. Suunnitelma soveltuu myös keskustelun pohjaksi, kun työntekijä on vanhempien tukena.
- ❖ <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/kasvatus-ja-perheneuvonta/vanhemmuussuunnitelma>

Systeminen työote

- Systeminen työote perustuu systemiseen ajattelutapaan, jossa lapsen tai perheen elämää tarkastellaan kokonaisuutena. Kaikki lapsen elämän osa-alueet ja ihmiset muodostavat systeemin, jonka kaikki osat vaikuttavat toisiinsa. Esimerkiksi yksilön oirehtimisen nähdään johtuvan elinympäristön vuorovaikutussuhteista, jolloin oireisiin pyritään vaikuttamaan tarkastelemalla koko systeemiä ja sen muutostarpeita.
- Lapsen elämässä mukana olevat aikuiset, kuten vanhemmat, koulun tai lastensuojelun ammattilaiset, nähdään osana yksilön systeemiä. Systemisessä työotteessa lapsen edun ja hyvinvoinnin tukemisen nähdään vaativan sosiaali-, terveys- ja sivistystoimen ammattilaisilta monialaista yhteistyötä, jotta lapsen ja perheen tilanteessa saadaan aikaan positiivista muutosta.
- Systemisessä lastensuojelussa sovitetaan yhteen moniammatillisesti toteutettava systeminen suhdeperusteinen ja dialoginen työskentely, lapsen suojeleminen vaikeissa perhetilanteissa, ja virkavastuulla tapahtuva julkisen vallan käyttö.
- Systeminen työote auttaa myös erotilanteissa työskentelyä: riskin arviointi, hypoteesityöskentely, kysymisen taito (esim. avoimet kysymykset lapsen haastattelussa) ja erilaiset työmenetelmät (esim. turvallisuuden merkit, kolme taloa).

Lapset puheeksi keskustelu ja neuvonpito

- Lapset puheeksi -työ on kehitetty tukemaan lasten ja perheiden pärjävyyttä isoissa tai pienissä arjen muutoksissa tai vaikeuksissa. Lapset puheeksi -työ tukee esimerkiksi perheen tilanteeseen liittyvissä muutoksissa tai huolissa.
- Lapset puheeksi® (LP) -menetelmän avulla rakennetaan vanhempien, muiden lapsen elämän tärkeiden ihmisten ja lapsen välille yhteistä ymmärrystä arjesta. Lähtökohtana on tukea perheitä heidän arkisissa ympäristöissä.
- Lapset puheeksi -menetelmä tarjoaa mahdollisuuden pohtia yhdessä ammattilaisen kanssa suojaavia tekijöitä, perheen muuttunutta arkea ja muutosten keskellä pärjäämistä. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä vaikeuksien kumuloituminen ja siirtyminen seuraaville sukupolville. Lapset puheeksi -menetelmä koostuu lapset puheeksi -keskustelusta sekä tarvittaessa neuvonpidosta.
- [Lapset puheeksi® -menetelmä - MIELI ry](#)

ERO PUHEEKSI

Menetelmäkortti eron puheeksi oton tueksi

KUULUMISET JA PERHEEN HYVINVOINTI

Mitä perheellenne kuuluu?

- ▶ Miten olette sopeutuneet eron jälkeiseen elämään?
- ▶ Millaista arkea teillä nyt eletään?
Kuvailisitko omaa ja lastesi vointia tässä hetkessä?
- ▶ Miten olet itse selviytynyt erosta? Entä miten lapsi on sopeutunut eroon ja sen mukanaan tuomiin muutoksiin?
- ▶ Erosta on kulunut aikaa, miten nyt voitte?
Onko erotilanteeseen liittyvät asiat nousseet uudelleen pintaan?

VANHEMMUUS – YHTEINEN VANHEMMUUS

Millaisena koet yhteisen vanhemmuuden?

- ▶ Millaista vanhemmuutesi on eron jälkeen?
- ▶ Millaista yhteinen vanhemmuus on ollut ennen eroa ja millaisena olet kokenut sen eron jälkeen?
- ▶ Miten yhteinen vanhemmuus toimii? Onko yhteisessä vanhemmuudessanne haasteita? Miten olette pystyneet puhumaan yhdessä lapsen asioista?
- ▶ Mitkä ovat sinun vahvuutesi vanhempana?
Entä toisen vanhemman vahvuudet vanhempana?

AJATUKSET JA TUNTEET

Miten sinä jaksat? Miten lapset jaksavat?

- ▶ Millaisia ajatuksia ja tunteita sinulla on ollut eroon liittyen? Entä lapsilla?
- ▶ Miten olet pystynyt vastaamaan lapsen tunteisiin?
- ▶ Millaisia huolia sinulla on eroon liittyen?
- ▶ Millaisia hyviä asioita ero on tuonut mukanaan?
- ▶ Mikä on auttanut sinua selviytymään erosta?
- ▶ Miten olet tullut kohdatuksi erotilanteessa?

USKALLA KYSYÄ – OTA HUOLI PUHEEKSI
KUUNTELE JA OLE LÄSNÄ – OLE ROHKEA JA KESKUSTELE
MUISTA KOHTAAMISEN MERKITYS JA PALVELUOHJAUS

KUKA
HUOMAA
MUT?

ARJEN TOIMIVUUS JA SUJUVUUS

Miten arkenne on muuttunut eron jälkeen?

- ▶ Mikä arjessanne toimii? Missä on haasteita?
- ▶ Millaisia haasteita tai muutoksia arkenne on tullut eron myötä? Miten olette saaneet arjen toimimaan? Entä mikä on sujunut tilanteeseen nähden hyvin?
- ▶ Millaisia voimavaroja ja keinoja sinulla on selviytyä arjesta?
- ▶ Miten pystyt huomioimaan lasta arjessa?
- ▶ Miten muutokset ovat vaikuttaneet lapsenne arkeen?
Millaisia hyviä asioita tai haasteita siihen on liittynyt?

TULEVAISUUS JA TOIVEET

Millaisena näet tulevaisuuden eron jälkeen?

- ▶ Miten olet päässyt eteenpäin erosta?
Vai tuntuuko, että olet jäänyt erotilanteeseen jumiin?
- ▶ Millaisia ajatuksia sinulla on tulevaisuudestasi?
Liittykö sinun ja lastesi tulevaisuuteen huolia?
- ▶ Mitä ajatuksia ja tunteita tulevaisuuden pohtiminen sinussa herättää?
- ▶ Millaisia toiveita ja unelmia sinulla on?
- ▶ Miten olet huomioinut lapsen toiveita tulevaisuuden suhteen?

TUKIVERKOSTO – PALVELUT

Millaiset ovat tuen tarpeenne tässä hetkessä?

- ▶ Millaista tukea kaipaavat? Millaista tukiverkostoa ja keinoja jaksamiseen koet tarvitsevasi?
- ▶ Millaista tukea lapset tarvitsevat?
- ▶ Millaista tukea koet tarvitsevasi vanhemmuuteesi/vanhemmuuteenne?
- ▶ Liittykö tilanteeseen muita läheisiä, jotka tarvitsevat tukea?
- ▶ Liittykö tilanteeseen vallankäyttöä, väkivaltaa tai muita huolia?
- ▶ Jos tuen tarve ilmenee myöhemmin, niin onko sinulla tietoa mihin olet yhteydessä?

ERO PUHEEKSI LASTEN KANSSA

KUKA HUOMAA MUT?

Lapsen tunteet erossa

PYSÄHDY LAPSEN TUNTEIDEN ÄÄRELLE

Lapsi käy vanhempien eroon liittyen läpi monenlaisia tunteita. On tavallista, että tunteet voivat vaihdella paljon yhden päivänkin aikana. Lapsen voi olla vaikea tunnistaa omia tunteitaan, jolloin tunteet voivat tuntua fyysisinä tuntemuksina, esimerkiksi vatsakipuna, päänsärkynä tai epämääräisenä pahan olon tunteena. Vanhempien eroon voi liittyä myös helpotuksen tunnetta. Lapsi tarvitsee aikuisen apua omien tunteidensa käsittelyssä.

KYSY LAPSEN TUNTEISTA JA AJATUKSISTA

Tunteiden äärelle pysähtyminen ja niiden yhdessä tarkastelu antaa lapselle mahdollisuuden puhua vanhempien erosta ja siihen liittyvistä ajatuksista. Lapsen tunteiden huomioiminen viestii lapselle, että olet kiinnostunut hänen asioistaan ja välität hänestä.

ANNA LAPSELLE AIKAA JA TILAA KERTOA TUNTEISTAAN

Tunteet tarvitsevat oman aikansa ja tilansa. Jokainen lapsi käy eroa läpi omalla tavallaan. Lapsen voi olla vaikeaa puhua tunteistaan ja ajatuksistaan ja se voi näkyä hänen käytöksessään. Lapsi saattaa vetäytyä tai olla levoton. Joskus lapset pidättelevät tunteiden näyttämistä ja odottavat, että aikuiset pystyvät vastaanottamaan lapsen reaktioita.

Mitä vanhempien ero sinusta tuntuu?

Lapsen vahvuuksien ja voimavarojen tukeminen

AUTA LASTA LÖYTÄMÄÄN VAHVUUKSIAAN

Vanhempien ero on lapselle iso elämän muutos ja lapsi saattaa kokea tilanteen vaikeana. Ero voi olla lapselle myös helpotus. Lapsen kokemukseen vaikuttaa mm. lapsen huomioiminen ja vanhempien välisen yhteistyön sujuminen. Myönteisten tunteiden ja voimavarojen esille saamiseksi aikuinen voi tukea lasta etsimään ja löytämään omia vahvuuksiaan.

KERRO LAPSELLE MILLAISIA HYVIÄ PUOLIA JA VAHVUUKSIA HÄNELLÄ ON

Lapsella voi olla vanhempien eroon liittyen paljon erilaisia tunteita ja ajatuksia mielessä, jotka kuormittavat lasta. Etenkin näissä tilanteissa lapsi tarvitsee kuulla itsestään hyviä asioita. Lapsen hyviä puolia ja vahvuuksia kannattaa tuoda esille yhteisissä hetkissä lapsen kanssa.

★ Mistä sinä tykkäät?
★ Missä sinä olet hyvä?
★ Mikä sinut tekee iloiseksi?
Kysymyksiä voi pohtia samalla kun lapsi piirtää itsestään oman kuvan. Voit samalla itse kertoa havaintojasi lapsesta.

Lapsen toiveet ja unelmat

ROHKAISE LASTA UNELMOIMAAN ISOSTI JA PIENESTI

Vanhempien ero voi viedä ison osan lapsen ajatuksista ja lapsen voi olla vaikeaa suunnata ajatuksia tulevaisuuden haaveisiin. Aikuinen voi auttaa lasta unelmien äärelle satujen ja luovan tekemisen avulla. Unelmointi tuo lapsen elämään myönteisiä ajatuksia ja luo luottamusta tulevaisuuteen. Aikuisella voi olla oletus lapsen suurista unelmista, mutta todellisuudessa ne voivat olla hyvinkin pieniä ja arkisia asioita.

PYSÄHDY LAPSEN ARKISTEN TOIVEIDEN ÄÄRELLE

Lapsen toiveet voivat liittyä hyvinkin arkisiin ja pieniin asioihin, mutta niillä voi olla tärkeä sanoma. Lapsi voi tuottaa toiveitaan arkisen tekemisen ohessa ja niihin on hyvä tarttua. Aikuinen voi auttaa lasta kertomaan tarkemmin ajatuksistaan ja lapsen kanssa yhdessä voi pohtia, ovatko toiveet toteutettavissa ja mitä pitäisi tapahtua, että toiveet toteutuisivat. Lapsen kanssa on hyvä pohtia myös niitä toiveita, jotka eivät ole toteutettavissa ja keskustella miksi ne eivät välttämättä toteudu.

★ Mistä unelmoit?
★ Mitä toivot tältä päivältä?
Kysymyksiä voi pohtia samalla kun lapsi piirtää tai askartelee unelmien ilmapalloja. Niihin voi kirjoittaa lapsen unelmat näkyville.

Lasten ja nuorten kanssa käytettäviä kortteja

- Nalle/Mahti –tunnekortit (tulostettavissa)
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/wp-content/uploads/sites/31/2021/08/tunnenallet.pdf?x14354>
https://www.tukiliitto.fi/uploads/2018/08/mahti_tunnekortit.pdf
- Tunnekortit nuorille (tulostettavissa)
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/wp-content/uploads/sites/31/2021/08/tunnekortit-nuorille-WEB.pdf?x14354>
- Elämän tärkeät asiat –kortit
- Vahvuus-kortit
- Mun stoori –kortit

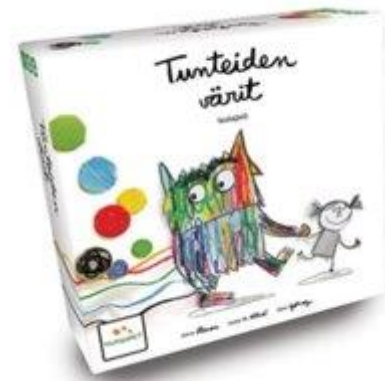

Lasten ja nuorten kanssa pelattavia pelejä

- Tunteiden värit –peli
- Valovoima –peli
- Huojuva torni –peli tunteilla
- Seikkailu peikkovuorella –mindfulness-peli

- Pelejä ja tehtäviä:

<https://suomenkasper.fi/eroauttaminen/pelit-ja-tehtavat/>

Huojuva torni –peli tunteilla

- Palikoihin kirjoitetaan erilaisia tunteita
- Yleisimmät tunteet voi olla kahdesti ja muutamia palikoita voi jättää tyhjäksi, jolloin lapsi saa itse keksiä tunteen
- Pelatessa kerrotaan eri kierroksilla esimerkiksi
  - milloin on tuntenut kyseistä tunnetta?
  - miten tunne on liittynyt eroon?
  - mitä tekee silloin, kun on tämä tunne?
  - mitä toivoisi toisilta, kun on tämä tunne?
  - missä tämä tunne tuntuu?
  - miten esittäisit tätä tunnetta?
- Ohjeet Suomenkasper.fi-sivulta

Lasten ja nuorten kanssa käytettäviä materiaaleja

- Perhepiirustus
- Verkostokartta
- Kolmen talon malli
- Tunnelämpömittari
- Vihan tulivuori
- Kirjeen kirjoittaminen
- Toivepurkki
- Huolisyöppö
- Unelmien ilmapallo
- Lapsen voimatarina
- Älyä tunteet - ajattelun apukäsi
- Lilli ja Miki - tehtäväkirja lapsille vanhempien erotessa

https://www.e-julkaisu.fi/lahden_ensi_ja_turvakoti/lilli_ja_miki/mobile.html#pid=1

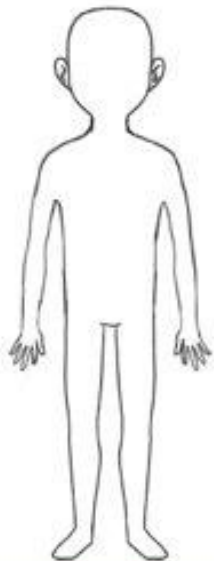

MILTÄ MUSTA OIKEESTI TUNTUU?

Mitä sinä tunnet? Yhpyrri ne tunteet, jotka liittyvät eroon.

Jokin muu tunne, mikä? Piirrä tai kirjoita.

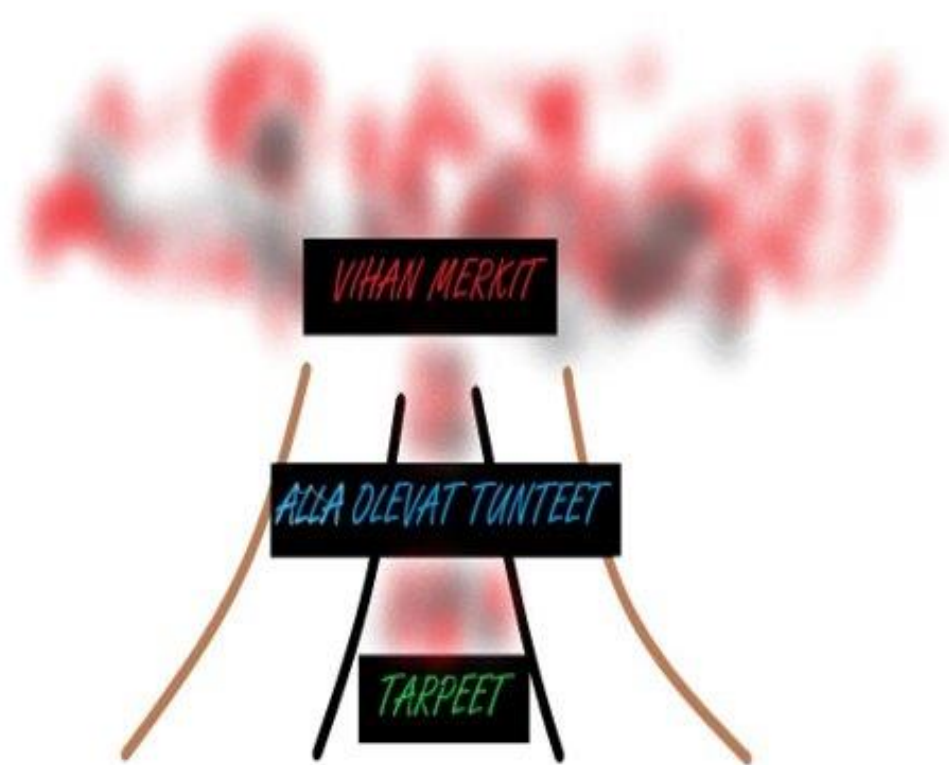

Missä tunteet tuntuvat?
Merkitse valitsemasi tunteet kuvaan niillä väreillä, mitä ajattelet tunteidesi olevan.

Kenelle voit puhua omista tunteista?

Äiti Isä Isovanhempi Sisko Veli
Opettaja Kuraattori Kaveri Kuka muu?

Onko sinulla lupa näyttää tunteita?

Kirjeen kirjoittaminen

Pyydä lasta kirjoittamaan kirje

Joskus on vaikea kertoa ajatuksista tai huolista vanhemmille – tästä syystä kirjeen kirjoittaminen voi olla helpompaa. Usein kun saa ajatukset, huolet, tunteet sanottua tai kirjoitettua, se voi jo vähän helpottaa oloa ja selkeyttää ajatuksia. Lasta voi kannustaa kertomaan, mitä hänellä on tällä hetkellä mielessään. Mitä haluaisit vanhempiesi tietävän, ottavan huomioon tai tekevän? Kirje kannattaa lukea sopivan rauhallisessa hetkessä. Voit myös vastata lapsellesi kirjeitse, jos hän tai itse niin haluat.

Jatkettavat lauseet

- Hei _____
- Kun erositte, minä_____
- Jos saisin päättää_____
- Tällä hetkellä ero tuntuu minusta_____
- Harmittaa kun_____
- Haluaisin tietää_____
- En ole saanut sanottua_____
- Tulevaisuudessa toivoisin_____
- On mukavaa, että_____
- Kiitos, että_____
- Sen vielä haluaisin sanoa_____

Lapsen voimatarina

Kirjoittakaa lapsen kanssa lapsen oma voimatarina jatkamalla jo valmiiksi annettuja lauseita. Lapsi voi myös askarrella oman voimataulunsa leikkaamalla ja liimaamalla voimatarinat pahville. Voimataulun voi koristella ja värittää. Voimataulun voi laittaa vaikkapa huoneen seinälle tuomaan voimaa ja hyvää mieltä.

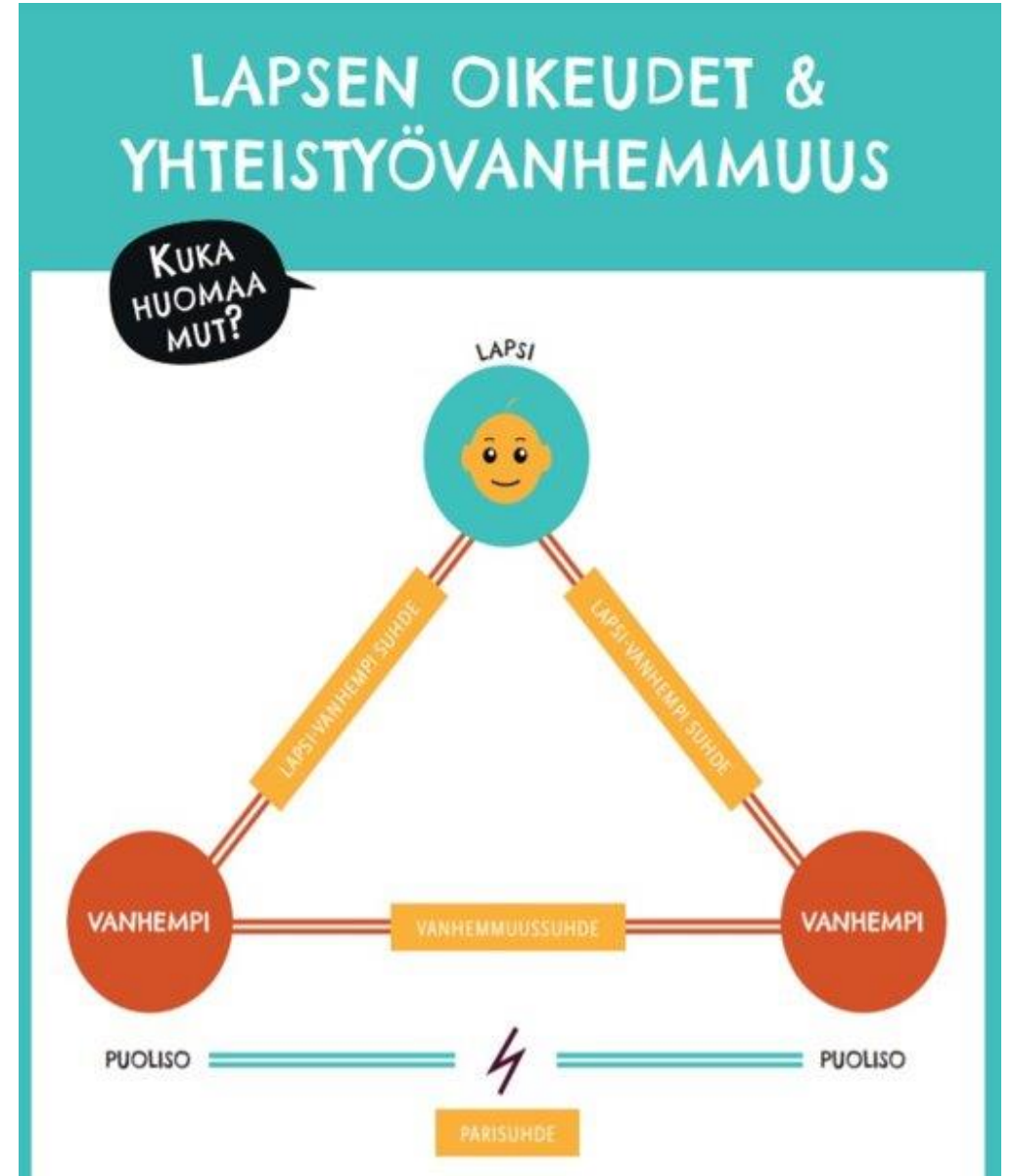
Jatkettavat lauseet:

- ”Isäni ja äitini erosivat, mutta kuitenkin...”
- ”Vanhempani erosivat, enkä kuitenkaan...”
- ”Erosta huolimatta, voin...”
- ”Hyvää erossa on se, että...”
- ”Olen hyvä...”
- ”Minua auttaa jaksamaan...”
- ”Minulle tuo hyvää mieltä...”
- ”Voimaeläimeni on...”
- ”Unelmoin...”
- ”Tällä hetkellä tykkään...”

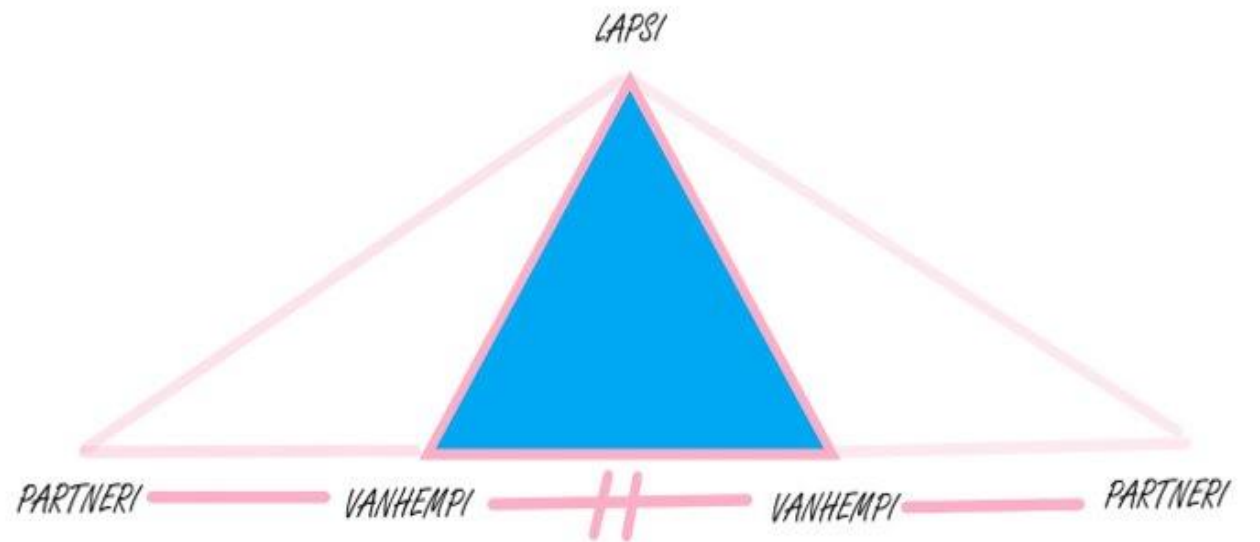
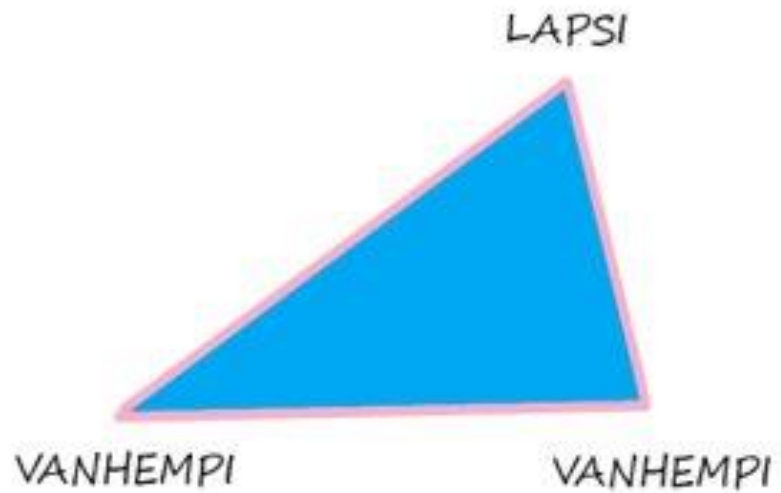

Vanhempien kanssa käytettäviä materiaaleja

- Lapsen oikeudet ja yhteistyövanhemmuus
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/wp-content/uploads/sites/31/2020/12/Lapsenoikeudetyhteistyovanhemmuus.pdf?x14354>
- Vanhemmuussuunnitelma
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/kasvatus-ja-perheneuvonta/vanhemmuussuunnitelma>
- Check-lista eroa harkitsevalle / eronneelle
https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/wp-content/uploads/sites/31/2020/12/Check-lista_eroaharkitsevalle_eronneelle.pdf?x14354

Sovellettu yhteisvanhemmuuden kolmio

LAUSEITA VANHEMMUUDESTA

Jatka lauseita mahdollisimman konkreettisilla ja teidän elämäänne sopivilla asioilla. Pohdi myös, mitä vanhempana olet tehnyt tai voit tehdä, jotta asiat toteutuvat.

KUKA HUOMAA MUT?

★ Vanhempana minulle on ollut tärkeää, että eron jälkeen _____

_____

★ Vanhempana toivoisin, että eron jälkeen lapsemme _____

_____

★ Vanhempana koen olevani vastuussa erotilanteessa _____

_____

★ Vanhempana en haluaisi olla vastuussa erotilanteessa _____

_____

★ Vanhempana suurin pelkoni on, että _____

_____

★ Vanhempana minulle onnellisinta aikaa on ollut, kun _____

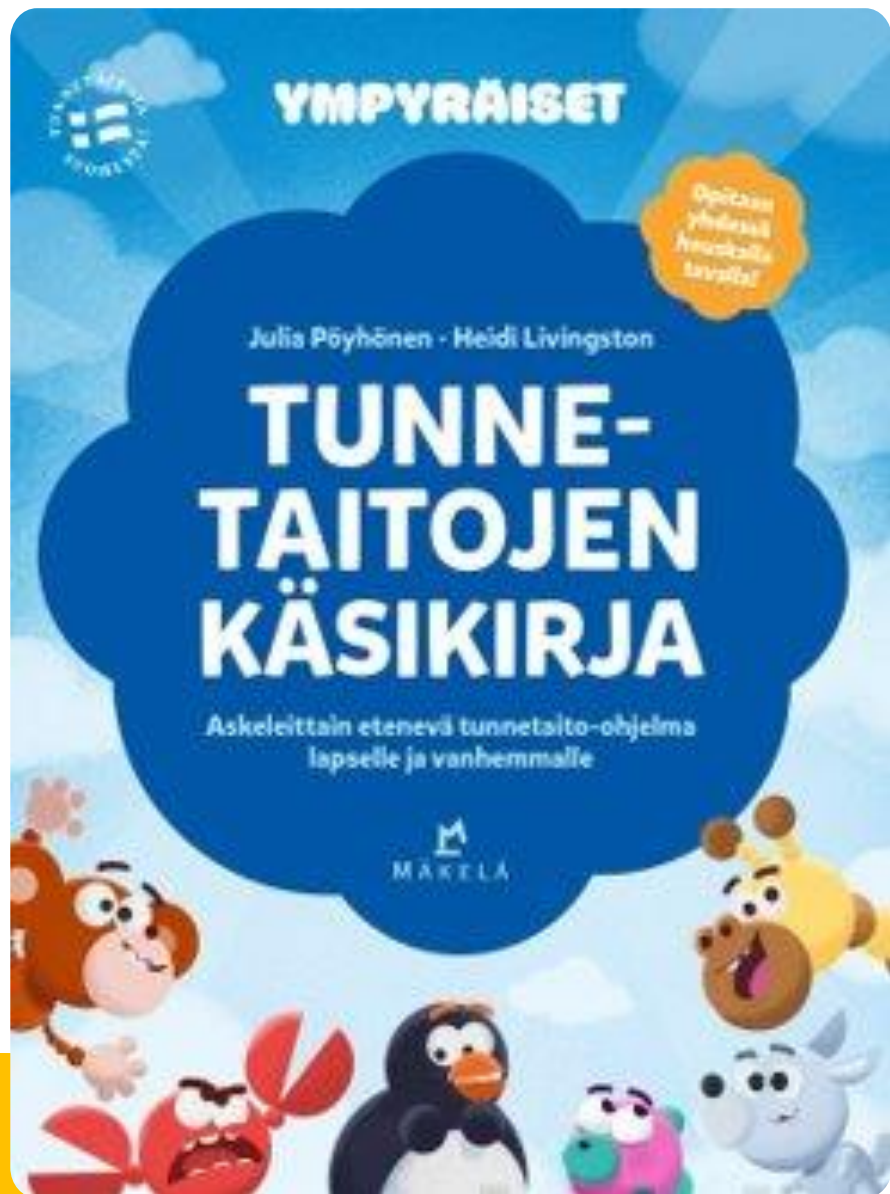
_____

★ Lupaan lapsilleni, että _____

_____

Vanhempien kanssa käytettäviä materiaaleja

- Lauseentaydennys eron jälkeisestä vanhemmuudesta
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/wp-content/uploads/sites/31/2020/08/Lauseita-vanhemmuudesta-converted.pdf?x14354>
- Vahvuutemme vanhempana
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/wp-content/uploads/sites/31/2020/08/Vahvuutemme-vanhempina-converted.pdf?x14354>
- Yhteistyövanhemmuuteen liittyvät tunteet
https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/wp-content/uploads/sites/31/2020/08/convert-jpg-to-pdf.net_2020-08-20_09-00-37.pdf?x14354
- Vahvaa vanhemmuutta -kortit

Kirjallisuutta ja materiaaleja

- Pöyhönen, Julia & Livingston, Heid (2020):
Tunnetaitojen käsikirja
- Luento: Lapsen tunteet erossa
<https://www.hyvakysymys.fi/luennot/lapsen-tunteet-erossa/>
- Lapsen oikeudet ja niihin liittyviä tehtäviä:
https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/wp-content/uploads/sites/31/2021/08/lapsen-opas-a5-kortit_VALMIS.pdf?x14354
- Satukirja- ja tietokirjavinkkejä
<https://apuaeroon.fi/wp-content/uploads/2019/05/Ero-lapsiperheess%C3%A4-kirjallisuusluettelo.pdf>
- Laaja valikoima tietoa erosta niin lapsille, vanhemmille kuin työntekijöille:
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/kehittamisty/kuka-huomaa-mut/>
- Opinnäytetyö - Tessa Karjalainen: Ero lapsiperheessä
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262633/Karjalainen_Tessa.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Riskin tunnistaminen

- Riskinarviointi on apuna sen tunnistamisessa, milloin on kyseessä aitoon huoleen lapsesta perustuva avunpyyntö, ja milloin taas esimerkiksi lastensuojeluilmoituksia tehdään toisen vanhemman vahingoittamistarkoituksessa, jolloin niistä tulee yksi vallankäytön ja väkivallan väline erotaistelussa.
  - Riskinä konfliktoituneissa eroissa ja huoltoriidoissa on, että konflikti voi peittää alleen toisen vanhemman entiseen kumppaniinsa ja mahdollisesti myös lapseen kohdistaman kontrollin ja väkivallan. Tämä korostaa konfliktoituneen ja väkivaltaa sisältävän ero- ja riitatilanteen erottamisen tärkeyttä, jotta lasten suojaaminen ja heidän hyvinvointinsa turvaaminen on mahdollista.
-
- ❖ Vaativat erotilanteet ja eron jälkeinen väkivalta: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/tyon-tueksi/vaativat-erotilanteet-ja-eron-jalkeinen-vakivalta>
  - ❖ Video riskinarvioinnista, riskinarvioinnin prosessista ja riskienseulontalomakkeesta vaativissa erotilanteissa <https://youtu.be/PZfjTmSfzOM>

Milloin huolestua?

- Kun aggressiivisuus ja väkivalta ollut perhe-elämässä jo ennen eroa, tulee työntekijän tunnistaa tilanne ja ottaa asia puheeksi. (mikä on tilanne eron hetkellä)
- Kun kyse ei ole ”vain” erokriisistä tai siihen sisältyvistä erimielisyyksistä ja tunteiden kuohumisesta vaan väkivallan ja vallankäytön jatkumisesta eron jälkeen
  - Vaikeus hyväksyä eroa
  - Ei toivoa, ei vaihtoehtoja
  - Pyrkimys kontrolloida toista vanhempaa
  - Kostoajatukset ja –tekoja
  - Väkivallan tekoja ja väkivallalla uhkailua
  - Vainoava käyttäytyminen ja toiminta
- Jos vanhemmalla on aiempaa mielenterveyshistoriaa, psykoottisuutta, masennusoireilua – erokriisi laukaisee/vahvistaa oireita tai reaktioita
  - Syventyvä masennus, itsetuhoisuus, itsemurhalla uhkailu
  - Päihteidenkäytön + muiden riippuvuuksien lisääntyminen

Jos huolestut, niin kartoita riskit

Milloin eropäätös on tehty? Kuka on tehnyt eropäätöksen? Miten toinen vanhempi saanut tiedon erosta ja miten hän on reagoinut? Kuinka uudesta tilanteesta on kysymys? Onko vastaavaa ollut aiemmin? Onko turvallista jäädä kotiin? Missä lapset ovat? Miten lapset ovat reagoineet tilanteeseen? Tietävätkö naapurit tai ystävät tilanteesta? Missä väkivaltaa / vainoa harjoittanut on nyt? Onko tarve tehdä turvasuunnitelma? (Nettiturvakoti) Onko tarvetta ottaa yhteyttä poliisiin? Onko tarvetta lähteä turvakotiin?

❖ [Haastavat erot - yhteistyövanhemmuuden ja sovinnollisuuden tukeminen \(lskl.fi\)](https://www.lskl.fi/)

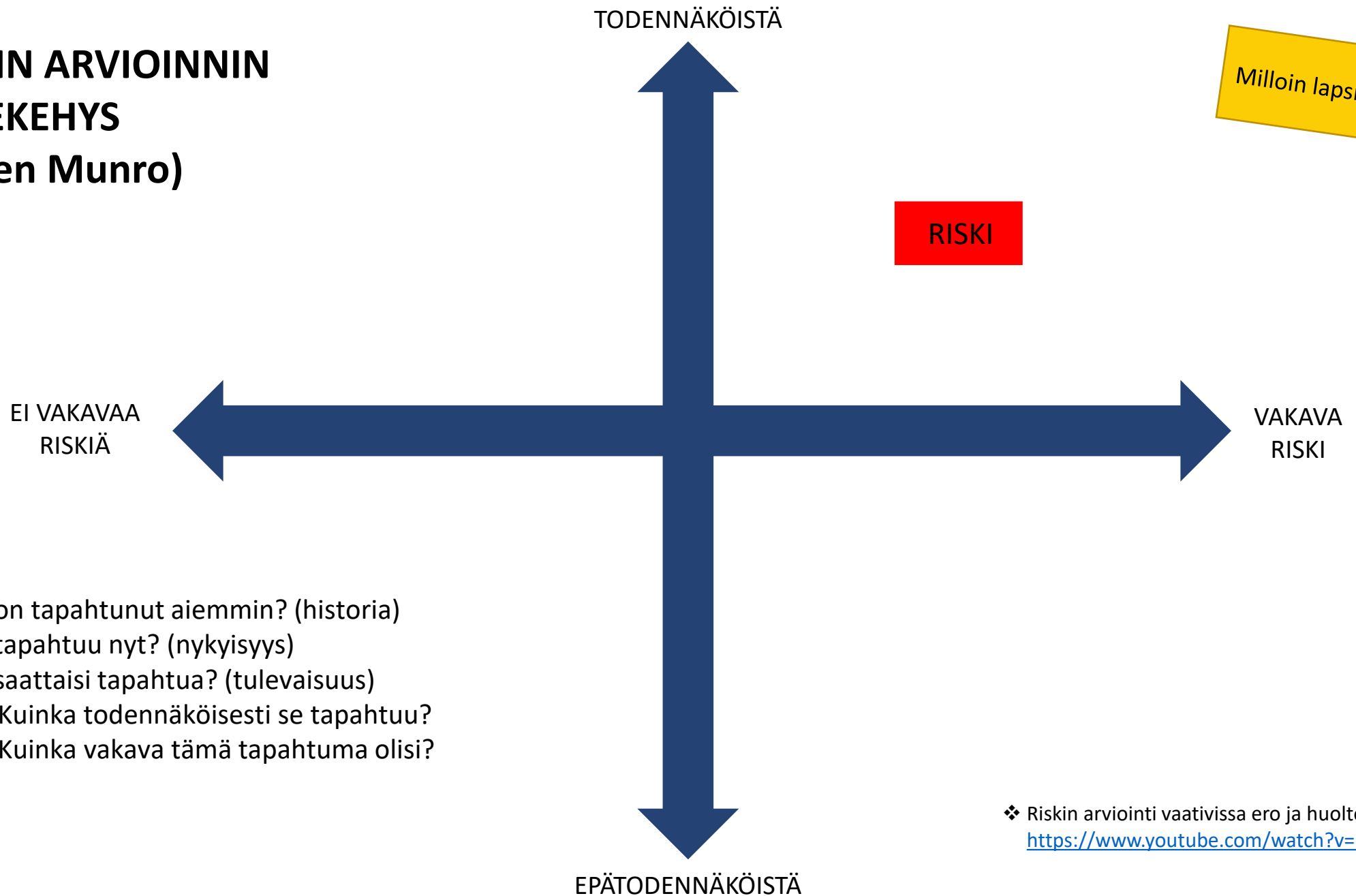
Korkea konfliktitaso ja turvallisuusriskit

- ❖ Korkean konfliktitason erotilanteen ominaispiirteitä ovat muun muassa:
  - vanhempien pitkittynyt konflikti, umpikuja
  - voimakas viha ja syyttely, voimakas vastakkainasettelu
  - vakavat kommunikaatio- ja yhteistyövaikeudet tai ei kommunikaatiota lainkaan
  - monimutkainen ja pitkittynyt huoltajuuskiista, oikeusprosessit
  - vanhemman ja/tai lapsen psyykkinen tai neuropsykiatrinen oireilu
  - henkinen väkivalta ja vieraannuttamistyyppinen toiminta
  - päihteidenkäyttö tai muut riippuvuudet
  - kulttuuriin liittyvät erityishaasteet
  - uusperheen kehitysvaiheisiin liittyvät erityishaasteet
  - lievä tilannesidonnainen väkivalta, joka on käsitelty eikä tällä hetkellä vaikuta hyvinvointiin.
- ❖ Korkeasti konfliktoituneille erotilanteille tyypillistä on myös vanhempien välinen suuri epäluottamus, kontrolli ja riippuvuus, tehoton tai epäonnistunut päätöksenteko sekä halu ryhtyä toistuviin oikeudenkäynteihin lapsen asioissa.
- ❖ Korkean turvallisuusriskin erotilanteet voivat sisältää em. piirteitä, mutta lisäksi niille on tyypillistä
  - vakava parisuhdeväkivalta ennen eroa
  - väkivalta tai sen uhka, joka jatkuu eri muodoissaan eron jälkeen: fyysinen, henkinen, taloudellinen, kunniaan liittyvä tai seksuaaliväkivalta
  - vieraannuttamis- ja väkivaltaepäilyt ja -syytökset
  - vakava lapsen vieraannuttaminen
  - fyysinen tai digitaalinen vainoaminen ja pakottava kontrolli
  - lapseen kohdistuva pahoinpitely- tai seksuaalirikos tai epäily
  - itsemurhalla tai tappamisella uhkailu
  - lapsen kaappausuhka
  - perhesurmariski
  - toistuvat lastensuojelu- ja rikosilmoitukset.

- Korkean konfliktitason ja korkean turvallisuusriskin erotilanteissa vanhemmat tarvitsevat vahvaa ammatillista tukea ja lapsen suojelun sekä turvallisuuden varmistamisen merkitys korostuu.
- On tyypillistä, että lapsella ja vanhemmilla on asiakkuuksia eri palveluissa ja monta samanaikaista viranomaisprosessia. Tällöin auttaminen edellyttää monialaista osaamista ja moniammatillista yhteistyötä.
- Pitkittyneissä ja konfliktoituneissa erotilanteissa on tyypillisesti läsnä oikeudellinen prosessi. Usein oikeudellisen riidan ratkaiseminen ei ratkaise konfliktia, jonka taustalla voi olla parisuhteen historiaan, eron käsittelyyn, vuorovaikutukseen ja perhesuhteisiin liittyviä tekijöitä.

RISKIN ARVIOINNIN VIITEKEHYS (Eileen Munro)

- Mitä on tapahtunut aiemmin? (historia)
- Mitä tapahtuu nyt? (nykyisyys)
- Mitä saattaisi tapahtua? (tulevaisuus)
  - Kuinka todennäköisesti se tapahtuu?
  - Kuinka vakava tämä tapahtuma olisi?

❖ Riskin arviointi vaativissa ero ja huoltoriitatilanteissa (THL)
<https://www.youtube.com/watch?v=PZfjTmSfzOM>

Turvallisuuden merkit (Signs of Safety)

Turnell Andrew ja Edwards Steve

- Ratkaisukeskeinen menetelmä puheeksiottamiseen, jossa keskeistä on asiakkaan oma toimijuus ja tavoitteena todellinen sekä vaikuttava yhteistyö.
- Alkuperäinen lähtökohta oli tehdä sosiaalityöntekijöiden työ näkyväksi: Onko turvallisuuden merkkejä? Miten niitä voidaan vahvistaa? Mitä perheessä täytyy tapahtua, että lastensuojelunasiakkuus voidaan päättää?
- Keskeiset asiat:
  - Lähtökohtana on, että työskentely on avointa ja läpinäkyvää.
  - Lastensuojelu on lastensuojelua, ei terapiaa.
  - Turvallisuus on ykkösasia.
  - Keskusteluun pyydetään aina lupa (lupaa pyytävä työote).
- Työkaluina muun muassa kolmen talon malli ja turvallisuussuunnitelma
- Avainkysymykset:
  - Mistä ollaan huolissaan? (kuvataan pelkoa ja turvattomuutta aiheuttavat tilanteet)
  - Mitkä asiat ovat perheessä hyvin? (kartoitetaan vahvuudet ja muutostoiveet)
  - Mitä turvallisuuden tunteen saavuttaminen vaatii? (tehdään turvallisuussuunnitelma pienin askelin eriteltynä)
- Andrew Turnellin & Steve Edwardsin ”Turvallisuuden merkit” (Signs of Safety) työmuotoihin voi tutustua mm. Signs of Safety sivustolla: <http://www.signsofsafety.net>
- Riskin arviointi vaativissa ero ja huoltoriitatilanteissa (THL) <https://www.youtube.com/watch?v=PZfjTmSfzOM>

KOLME TALOA -MALLI

- Elämän mukavat, toimivat ja hyvät asiat
- Asiat, jotka ovat tärkeitä
- Voi kertoa itsestään: millaisia taitoja on, mistä toiset hänessä pitävät, mitä itsessä arvostaa jne.
- Missä olo on hyvä ja turvallinen, kenen kanssa?

- Asiat, jotka huolestuttavat ja tuntuvat ikäviltä
- Voidaan kysyä, kuinka paljon huolestuttavat: vähän, melko paljon, todella paljon
- Mistä olet eniten huolissasi ja miksi? Mitä pelkää tapahtuvan? Oletko huolissasi jostakusta ihmisestä? Millaisissa tilanteissa tunnet vähän tai paljon huolta? Mikä mahdollisesti on vähentänyt huolta? Keiden ihmisten puoleen voit kääntyä, ettei tarvitse olla yksin huolissaan?

- Haaveet, toiveet ja unelmat
- Mitä mukavaa odotat tulevalta lomalta? Mistä ammatista haaveilet? Jos saisit taikasauvan ja sen heilautus saisi toiveesi toteutumaan, mitä kolme asiaa toivoisit ensiksi?

- ❖ Pyydä lasta piirtämään tai piirtäkää yhdessä paperille kolme taloa: hyvien asioiden talo, huolien talo ja toiveiden talo. Lapsi voi esimerkiksi piirtää ja värittää ne sellaisiksi, joita ne hänen mukaansa ovat.
- ❖ Hyvien asioiden talossa on kaikkia kivoja ja tärkeitä asioita, joita elämässäsi on. Kerro minulle näistä asioista. Esimerkiksi: Milloin täällä talossa on mukavaa ja turvallista? Mitä silloin tehdään ja kenen kanssa? Mitä sinä teet tässä talossa mieluiten? Missä asioissa sinä olet taitava? Missä sinä olet ___ mielestä taitava? Entä ___ mielestä?
- ❖ Huolien talosta löytyvät kaikki sellaiset asiat, jotka sinua huolestuttavat tai pelottavat. Mitkä asiat sinua huolettavat (vähän, melko paljon, todella paljon)? Mistä tai kenestä olet eniten huolissasi? Mitä pelkää silloin tapahtuvan? Millaisia tällaiset tilanteet ovat? Mikä silloin auttaa? Kenelle silloin voisi asioista kertoa?
- ❖ Toiveiden talosta ovat kaikki sellaiset asiasta, joista sinä haaveilet ja toivot. Mitä hyviä asioita toivoisit perheessäsi tapahtuvan tulevaisuudessa? Mitä te silloin teette? Ketä kaikkia on mukana? Mitä silloin syödään? (tässä voi esittää lisäkysymyksiä)
- ❖ Keskustelu aloitetaan aina hyvien asioiden talosta.
- ❖ Lapsen kanssa työskentelyn jälkeen jatketaan vanhempien kanssa.
- ❖ Keskustelussa pohditaan yhdessä sitä, miten ja mistä asioista perheen turvallisuuden tunne (lapsen ja aikuisen) jatkossa muodostuu ja miten sitä vahvistetaan?
- ❖ Avainkysymykset:
  1. Mistä ollaan huolissaan (turvattomuutta ja pelkoa aiheuttavien tilanteiden kuvaaminen)?
  2. Mitkä asiat ovat perheessä hyvin (vahvuuksien ja muutostoiveiden kartoittaminen)?
  3. Mitä turvallisuuden tunteen saavuttaminen takaisin vaatii (turvallisuussuunnitelma pieniin askeliin eriteltynä)?

❖ Keskustelu vanhempien kanssa:

- Hyvien asioiden talo: lapsenne _____ kertoi, että nämä asiat ovat kotonanne hyvin. Miten toimimalla nämä asiat on saatu kuntoon? Miten varmistetaan, että ne ovat jatkossakin kunnossa? Mitkä muut asiat ovat mielestänne kunnossa? Miten ne pysyisivät jatkossakin kunnossa?
- Huolien talo: lapsen esiin tuomien huolien kautta vanhempien kanssa mietitään, miten perheen elämäntilanteeseen voitaisiin palauttaa turvallisuudentunne. (Kun toimenpiteet huolta aiheuttavien asioiden voittamiseksi tulevat perheeltä itseltään, he myös sitoutuvat niiden toteuttamiseen.)
- Toiveiden talo: haaveissa näkyvät ihmisen arvot ja ihanteet. Lasten kuvaamat haaveet haastavat vanhemmat pohtimaan samoja asioita. Huolien työstäminen ja perheen ongelmien ratkaiseminen lisäävät ja vahvistavat turvallisuuden tunnetta ja edesauttavat haaveiden ja toiveiden saavuttamista.

❖ Kyseessä on puheeksi ottamisen menetelmä lasten ja perheiden kanssa työskentelyyn, jossa asiakas on aktiivisena toimijana mukana. Tavoitteena on riskien kartoittaminen yhdessä sekä vahvuuksien ja voimavarojen hyödyntäminen. Kyseessä ei ole vain menetelmä, jolla saadaan perheestä lisätietoa, vaan vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä tapahtuva muutostyöskentely.

Hypoteesityöskentely

- Systemiajattelussa keskeisiä ovat hypoteesit ja niiden kautta tapahtuva työskentely. Se on työskentelyä suhteiden kanssa ja suhteissa. Hypoteesien avulla voidaan tutkia perhesuhteiden vuorovaikutusta, käyttäytymiskuvioita, sääntöjä ja pelejä.
- Hypoteesityöskentelyn kautta on mahdollista arvioida, onko kyse vieraannuttamisesta, vieraantumisesta, heikoista vanhemmuustaidoista vai lapsen kaltoinkohtelusta.
- ❖ Vieraannuttamisen arviointi ja hypoteesiajattelu video: <https://youtu.be/ubbdluWNzaI>
- ❖ Vieraannuttamisen arviointi ja hypoteesiajattelu: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/tyon-tueksi/vaativat-erotilanteet-ja-eron-jalkeinen-vakivalta#:~:text=Vieraannuttamisen%20arviointi%20ja%20hypoteesiajattelu>

Lapsen haastattelu – avoimet kysymykset

- Lapsen haastatteluun valmistautuessa on hyvä miettiä kysymyksenasetteluja, joiden kautta on mahdollista kartoittaa vaihtoehtoisia selitysmalleja asioille (hypoteesiajattelu), esimerkiksi lapsen mustavalkoiselle suhtautumiselle vanhempiinsa.
- Avoimet kysymykset ja vaihtoehtoisten selitysmallien kartoittaminen läpi haastattelun parantavat mahdollisuuksia välttää omien ennako-olettamien ja asenteiden vaikutusta päätöksentekoon. Jokainen lapsen kanssa käsiteltävä teema tulee valmistella huolella.
- Avoimet kysymykset kehottavat lasta kertomaan mahdollisimman laajasti olosuhteistaan. Esimerkiksi selvittäessä, miten kaoottiset tai toisaalta lasten arkea tukevat olosuhteet ovat lapsen kotona, pyydä lasta kertomaan mahdollisimman paljon siitä, mitä kotona tapahtuu. Pyydä kertomaan siitä, kun hän herää, siihen asti, kun hän lähtee kouluun ja siitä kun hän palaa koulusta, siihen kun hän menee nukkumaan. Tämä kannustaa lasta tuottamaan kertomusta omista käytännön kokemuksistaan kotonaan, sen sijaan että lapsen pitäisi ottaa kantaa suoraan vanhempiensa taitoihin kasvattajina. Esitä tämän jälkeen tarkentavia kysymyksiä: ”Kuinka heräät ajoissa?”, ”Kuinka pääset kouluun?”, ”Kuka tekee aamupalaa?”, ”Mitä syöt aamupalaksi?”. Jos lapsi tekee vahvoja kannanottoja tai valitsee puolen, kysy lapselta, mikä saa hänet ajattelemaan näin. Selvittele ristiriitoja lapsen kertoman ja muiden tiedonlähteiden välillä avoimesti ihmetellen (”Mitä veljesi ajattelee siitä?” ”Miksi äitisi ajattelee tuolla tavalla?”).
- Kun lapsi kertoo tapahtumasta (esim. rangaistus- tai hoivatilanteesta), pyydä lasta kuvailemaan tilanne (”Kerro mitä tapahtui.”). Kannusta lasta tarkentamaan kertomaansa siten, että pyydät häntä kertomaan asiasta lisää (”Kerro lisää.”, ”Mitä sitten tapahtui?”, ”Mitä ennen sitä tapahtui?”, ”Nyt en ymmärrä...”). Pyydä lasta tarkentamaa aikaisemmin kertomaansa (”Sanoit että äiti/isä suuttui... kerro siitä.”). Vältä suljettuja kyllä/ ei-kysymyksiä ja suosi kysymyksiä, joihin voi vastata monisanaisesti. Auta lasta tarkentamaan tiettyjä tekoja ja toimintoja (”Mistä tiesit, että äiti/isä oli suuttunut?”, ”Mitä hän sanoi tai teki, joka sai sinut ajattelemaan niin?”).
- [Opas lapsenhuoltolain mukaisen sosiaalilautakunnan selvityksen laatimiseksi \(julkari.fi\)](https://www.julkari.fi/)

Työkäytäntöjä

- Viime vuosina on pilotoitu erilaisia työkäytäntöjä ja toimintamalleja vaativiin erotilanteisiin. Käytäntöjen ja mallien taustalla on psykososiaalisen tuen tarjoaminen, työparityö, systeeminen suhdeperustainen työskentely tai hyvinvointialueen ja järjestön yhteistyömalli. Ominaista kehitellyille työkäytännöille on vahvemman tuen tarjoaminen perheille sekä moniammatillinen ja yhteinen työskentely.
- Esimerkkejä toimintamalleista:
  - Lapsen hyvä tilanne -neuvonpito
    - [Lisätietoa neuvonpidosta ja esite Etelä-Karjalan hyvinvointialueen sivuilla](#)
  - Haastavat erot -työryhmä
    - Heikkinen, Emmi (2021). Moniammatillisuus vaativan eroauttamisen tukena. Teoksessa Vaitomaa, Johanna, Muukkonen, Tiina & Rautio, Susanna (toim.) [Vaativan erotyön käsikirja](#). Ensi- ja turvakotien liitto.

Palveluja, materiaaleja ja nettilinkkejä

- Apua ja tukea erotilanteisiin Pohteen alueella
- Vaativan eroauttamisen etäkonsultaatio Pohjoisen alueella
- Linkejä, materiaaleja ja nettisivuja

APUA JA TUKEA EROKILANTEISIIN POHTEEN ALUEELLA

- **Pohteen nettisivut (keskeneräiset):**

<https://pohde.fi/palvelut/kasvatus-ja-perheneuvonta-perheneuvola/>

<https://pohde.fi/palvelut/perheasioiden-sovittelu/>

<https://pohde.fi/palvelumme/lapsiperheiden-palvelut/>

<https://pohde.fi/palvelut/lastensuojelu/>

<https://digitaalinensoitekeskus.pohde.fi/>

<https://pohde.fi/palvelut/perhekeskus/>

<https://pohde.fi/tietoa-meista/yhteistyö-ja-kumppanit/jarjestot-ja-seurakunnat/>

- **Pohjois-Pohjanmaan alueella toimivia tahoja:**

Ensi- ja turvakoti <https://ensijaturvakotienliitto.fi/oulunensijaturvakoti/>
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/raahenensijaturvakoti/>
<https://ensijaturvakotienliitto.fi/oulunensijaturvakoti/wp-content/uploads/sites/19/2023/01/Tukea-arkeen-esite-2023-kevat.pdf>

Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) <https://pohjois-pohjanmaa.mll.fi/>

Pelastakaa Lapset ry <https://www.pelastakaalapset.fi/ota-yhteytta/aluetoimistojen-yhteystiedot/pohjois-suomen-aluetoimiston-yhteystiedot/>
<https://raahe.pelastakaalapset.fi/>

Nuorten Ystävät <https://nuortenystavat.fi/vanhempienakatemia/>

Miessakit ry <https://www.miessakit.fi/>

Tukikeskus Varjo <https://varjosta.fi/tukikeskus-varjo/> <https://varjosta.fi/>

Oulun Seudun Yhden Vanhemman Perheet ry <https://www.osyvp.fi/>

Järjestöt ja yhdistykset <https://www.lahella.fi/>

Seurakunnat <https://evl.fi/apua-ja-tukea/ihmissuhteet/kirkon-perheneuvonta-auttaa-maksutta>

Käräjäoikeus <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiat/perheasiat.html#>

Vaativan eroauttamisen etäkonsultaatio Pohjoisen alueelle

- Tarkoitettu Pohjoisen alueen (Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Lappi, Pohjois-Pohjanmaa) sosiaali- ja terveysalan ammattilasten tueksi
  - Syksylle varattavissa olevat ajat: ti 5.9. klo 9-10.30, pe 6.10. klo 9-10.30, to 2.11. klo 14-15.30, ke 29.11. klo 9-10.30.
  - OT-keskuksen vastaajina toimivat Ensi- ja turvakotien liiton Turvassa -hankkeen ja tukikeskus Varjon kokeneet ammattilaiset sekä OYS:n lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikön psykologi/psykiatri, jotka antavat etäkonsultaatiota ryhmänä. Etäkonsultaatiossa annetusta tilannearvioista ja toimenpidesuosituksista tehdään muistio, joka toimitetaan konsultaatiota pyytäneelle taholle turvasähköpostilla.
- ❖ <https://ekollega.fi/vaativa-eroauttaminen>

Eroauttamiseen linkkejä, materiaaleja ja nettisivuja:

- Eropäätöksen jälkeen esimerkiksi [Apua eroon -chat](#), [Ero lapsiperheessä-tilaisuudet](#) tai eroseminaari voivat olla avuksi.
- Paljon tietoa, materiaalia ja tukea: <https://apuaeroon.fi/>
- Eron jälkeiseen vanhemmuuteen voi saada tukea [Vanhemman neuvo -vertaistukiryhmässä](#). Lapsille ja nuorille on omia erovertaisryhmiä.
- Uusiin suhteisiin liittyvissä kysymyksissä voi kääntyä esimerkiksi [Suomen Uusperheiden Liiton \(Supli ry\)](#) tai erilaisten [chat-palveluiden](#) puoleen.
- Väestöliitto tarjoaa monipuolista apua parisuhteen kysymyksiin kuten eroon. Tarjolla eroon liittyviä nettikursseja, nettiluentoja ja parisuhteen kriisit podcast -sarja. <http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/>
- Tietoa ja tukea lapsiperheen arkeen. Myös eroon liittyvää materiaalia, tarjolla on muun muassa tulostettava opas Ero-opas nuorilta vanhemmille. <https://www.mll.fi/vanhemmille/>
- Miessakit ry:n sivuilla paljon asiaa erosta. Erosta Elossa on valtakunnallinen palvelu, joka tukee ja opastaa miehiä ero-ongelmien käsittelyssä ja niistä selviämisessä. Erosta Elossa tarjoaa henkilökohtaista keskustelutukea ja ohjausta sähköpostin ja puhelinneuvonnan välityksellä. Eri puolilla Suomea järjestetään myös miesten eroryhmiä ja tukihenkilötoimintaa. <http://www.miessakit.fi/> <https://www.miessakit.fi/toimintamuodot/>
- Lapsen arki eron jälkeen, suunnitelma vanhempien yhteistyöstä:
<https://stm.fi/documents/1271139/4816712/Vanhemmuussuunnitelma+osa+1+Tietoa+vanhemmille>
<https://stm.fi/documents/1271139/4816712/Vanhemmuussuunnitelma+osa+2+Ohjeita+suunnitelman+tekoon>
<https://stm.fi/documents/1271139/4816712/Vanhemmuussuunnitelma+osa+3+Suunnitelmapohja>
- THL: Lasten, nuorten ja perheiden palvelut: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut> <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/kasvatus-ja-perheneuvonta> <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perheoikeudelliset-palvelut>

Eroauttamiseen linkkejä, materiaaleja ja nettisivuja:

- Eropalveluilla kohti sovinnollisuutta, Katriina Bildjuschkin (toim.), THL Työpaperi 40/2018 [THL Word Template \(julkari.fi\)](https://www.julkari.fi/handle/10024/143747)
- Yhteistyövanhemmuuden käsikirja (Ensi- ja turvakotien liitto): https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/yhteistyovanhemmuus_yhteistyovanhe
- Eroauttaminen: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/nain-me-autamme/eroauttaminen/> <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/materiaalit/>
- Eroauttaminen, Vanhempien Akatemia: <https://nuortenystavat.fi/palvelut/eroauttaminen/>
- Opas lapsenhuoltolain mukaisen sosiaalilautakunnan selvityksen laatimiseksi : Asiantuntijaryhmän suositus: <https://www.julkari.fi/handle/10024/143747>
- Eroauttaminen: <https://suomenkasper.fi/eroauttaminen/>
- Lastensuojelun käsikirja: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lastensuojelun-rooli-vaativissa-erotilanteissa>
<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lastensuojelu-ja-eron-jalkeinen-vainoaminen>
- Vaativan erotyön käsikirja: https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/digi_etl_vaativa_erotyo_2021_sivuttain
- Video lapsen oikeuksista ja lainsäädännön näkökulmista vaativissa erotilanteissa: <https://youtu.be/cP2wdUIrofU>
- Eron jälkeinen vainoaminen (tietoa ja linkkejä): <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lastensuojelu-ja-eron-jalkeinen-vainoaminen>
- Haastavat erot - yhteistyövanhemmuuden ja sovinnollisuuden tukeminen: <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Haasteelliset-erot-ja-yhteistyovanhemmuus-26.9.-tyopaja-Kirkonummi.pdf>
- THL, Vaativat erotilanteet ja eron jälkeinen väkivalta: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/tyon-tueksi/vaativat-erotilanteet-ja-eron-jalkeinen-vakivalta>
- Barnahus: <https://barnahus.fi/>

Eroauttamiseen linkkejä, materiaaleja ja nettisivuja:

- Suomen Mielenterveysseuran sivuilla on monipuolista tietoa, harjoituksia ja tukea elämän eri tilanteisiin. Tarjolla on muun muassa oma-apuohjelmia. Selma oma-apuohjelma on kehitetty järkyttävän tapahtuman itsenäisen käsittelyn tueksi ja Toivo on tarkoitettu nuorille kriisistä selviytymisen oma-apuohjelmaksi. <http://www.mielenterveysseura.fi/>
- Mielenterveystalosta löydät tietoa, omahoito-ohjelmia, oppaita, oirenavigaattoreita sekä palveluhakuja (Aikuisten mielenterveystalo, Nuorten mielenterveystalo ja Lasten mielenterveystalo) <http://www.mielenterveystalo.fi/>
- Mielenterveystalo, erokriisin omahoito-ohjelma: <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/erokriisin-omahoito-ohjelma>
- Tietoa ja palveluja: <https://www.suomi.fi/etusivu>
- Valtakunnallinen kirkon ylläpitämä Palveleva puhelin tarjoaa kuuntelijan ja keskusteluapua puhelimitse. Palvelevan puhelimen lisäksi keskusteluapuun kuuluu Palveleva chat, Palveleva netti, Palveleva kirje sekä erikseen nuorille ja koululaisille suunnattuja palveluita. <http://www.kirkonkeskusteluapua.fi/>
- Nettiturvakoti on Ensi- ja turvakotien liiton verkkopalvelu. Nettiturvakoti auttaa väkivallan kaikkia osapuolia tarjoamalla heille tietoa, keskusteluapua sekä tarinoita perhe- ja lähisuhdeväkivallasta ja siitä selviytymisestä. Sivustolla autetaan myös väkivallan todistajina tai kohteina olleita lapsia ja nuoria. Väkivalta ei kuulu lapsen kasvuympäristöön. <http://www.nettiturvakoti.fi/>
- Suomen Uusperheiden Liitto ry <https://supli.fi/>
- Väestöliiton nettikurssit ja materiaalit <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/verkkokurssit-ja-materiaalit/>
- Lastensuojelun tukipakki (mm. monialainen yhteistyö, palvelutarpeen arviointi): <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/lastensuojelun-tukipakki-0>

Eroauttamiseen linkkejä, materiaaleja ja nettisivuja:

- Tukinet on netissä toimiva Suomen Mielenterveysseuran ylläpitämä kriisikeskus. Tukinetissä voit maksutta saada henkilökohtaista tukea, osallistua erilaisiin keskusteluryhmiin tai voit etsiä tietoja Tukinetin palveluhausta tai aineistokannasta. <http://www.tukinet.net/>
- Suomen mielenterveysseuran kriisikeskukset tarjoavat tukea ja apua. Vastaanotolle voi hakeutua ilman lähetettä varaamalla ajan suoraan kriisikeskuksesta. Tapaamiset ovat luottamuksellisia ja yksityisyyttä kunnioittavia. Kriisikeskuksessa voi asioida nimettömänä ja palvelut ovat maksuttomia. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/tukea-ja-apua/kasvokkain/kriisikeskusverkosto>
- Kriisipuhelimen tavoitteena on helpottaa henkistä hätää keskustelun kautta ja ehkäistä itsemurhia. Valtakunnallinen kriisipuhelin päivystää numerossa 09 2525 0111 suomen kielellä 24/7. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/tukea-ja-apua/kriisipuhelin-apua-el%C3%A4m%C3%A4n-kriiseihin>
- Rikosuhripäivystyksen (RIKU) tehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasian todistajan asemaa mm. tuottamalla matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalveluita. Rikuun voi ottaa yhteyttä puhelimitse tai verkossa. On myös mahdollista sopia henkilökohtainen tapaamisaika lähimpään palvelupisteeseen. Rikuun voi ottaa yhteyttä myös nimettömänä. <http://www.riku.fi/>
- Nollalinja on ilmainen auttava puhelin, jonne voit soittaa mihin kellonaikaan tahansa, vuoden jokaisena päivänä. <https://www.nollalinja.fi/>
- Monika-Naiset liitto ry on sosiaalialalla toimiva monikulttuurinen järjestö, joka kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja -lapsille. Tarjolla mm. auttava puhelin ja chat, palvelua usealla kielellä. <https://monikanaiset.fi/>
- Kaapatut lapset ry: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/kaapatutlapset/>
- Marak-moniammatillinen riskinarviointi (parisuhdeväkivalta). <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/tyon-tueksi/marak-moniammatillinen-riskinarviointi>

Palaa
etusivulle